

Analysis of Parents' Lived Experiences of Teaching in Virtual Space (phenomenological study)

Sayyed Jamal Barkhoda^{1*}, Pardis Karami²

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۷/۱۲

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۱۰

Accepted Date: 2022/09/03

Received Date: 2022/03/01

Extended Abstract

Introduction

With the emergence of information and communication technology, the evolution of education tools and methods in order to create that every person can learn at any time and in any place with his own facilities and in the time period he sets aside. Information technology is progressing and transforming the world, which the past history of considering the future era as the "communication era", some studies and thinkers called the future era "virtual era". Because information technology can make a virtual counterpart for every fact or phenomenon.

E-learning has emerged as one of the most important applications of information and communication technology in the world in recent decades. This type of training, which is called as training without the need for physical presence, is a new method in the training process with the help of new technologies and relying on information technology tools. In e-learning, face-to-face training is completely simulated and presented offline and virtually. This educational method can be held simultaneously (live) and asynchronously. In the simultaneous method, the exchange of information between the trainer and the trainee takes place live and in real time. Simultaneous education provides the possibility of student and teacher interaction as well as discussion and question and answer during teaching and learning.

The global epidemic of the new corona virus, which is considered as a severe acute respiratory syndrome and a threat to the health and lives of millions of people around the world, caused governments and public health systems to declare a state of emergency and take extensive measures to prevent contract this disease (Garfin & Et al. 2020). Although the outbreak of Covid-19 has challenged most of the health and treatment systems of different countries, it has also affected other fields, including the field of education. have given. With the peak of Covid-19,

1. Assistant Professor, Department of Educational Management, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

*Corresponding author:

Email: Barkhoda.jamal@yahoo.com

2. Master's student in Educational Management, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

health protocols emphasized the observance of social distancing, and in this regard, face-to-face education in schools and universities was declared closed in many countries, and the process of formal education was transferred to homes (Haji & et al. 2021).

Virtual space facilitates access to data and useful materials for students; It also has the potential to make content that is not suitable for their age easily accessible to them (McFarlane. 2011). Therefore, the supervisory role of parents becomes more prominent and they must manage the way their children use technology (Curtis. 2013; Borup & Et al. 2014). Beyond the main contribution of the teacher, the responsibility of parents is also intensified in virtual education and some One of the teacher's duties is assigned to them, and they must not only monitor the amount of students' studies, but also monitor and measure the efficiency of learning. Also, if the student is not able to keep up with the pace of the teacher's teaching, they should try to solve his problem (Cai & Wang. 2020).

In other words, before this, it was expected that the management and supervision of the students' education was with the parents of the school and that the families would support the school in this way, but in this era, the shifting of roles caused the relationship between home and school to suffer. Make fundamental changes. Before, it was the responsibility of the school to provide facilities and conditions for learning, discipline and discipline were established by the school, but now it is the parents who have to do part of the school's duties.

According to what was said, despite the importance of parents' role on students' learning and improving their performance, also the effect of parents' supervision and management in preventing the physical and mental dangers that may arise in the absence of them for students to arise in the virtual space, the results of the investigations show that almost all the researches done in the field of teaching in the virtual space are related to teachers or students and a study that is coherent and purposeful on There is no focused parenting. Therefore, it is necessary to examine the experiences of parents in relation to teaching in the virtual space and the challenges they faced, as well as the solutions they considered for them, in order to provide strategies to increase the quality of teaching in the virtual space. For this reason, in the present research, we analyze the lived experiences of parents from teaching in virtual space.

Materials and Methods

The research method was qualitative with a phenomenological approach. The researched community was all the parents of Kermanshah city. The sampling method was purposeful and the research tool was semi-structured interview. The analysis of data was done based on thematic analysis and with an interpretive approach. The data were examined and analyzed in three stages of open coding, central coding and selective coding. occurred.

Discussion and conclusion

According to the interviews conducted and the analyzes conducted, parents have different definitions and experiences of virtual education and consider their

support and capabilities very effective in implementing this type of education. They also believe that obstacles and limitations To implement this type of training, if they are solved, this training can be considered as a good alternative to face-to-face training and take advantage of its benefits, but if they implement virtual training regardless of these obstacles and limitations, this type of training It can lead to irreparable problems and consequences.

The results were drawn in four graphs under the title: definitions and characteristics of parents about virtual education, ability and competence of parents in this type of education, experiences of parents' participation and challenges of parents' inability in optimal virtual education.

Definitions include: lack of time and place limitations, education by multimedia, increase in media literacy, lack of interaction and reduction of social communication, reduction of motivation and social responsibility, and cost-effective education.

Competence includes: monitoring and taking care of children, cooperation of parents with teachers, cooperation and guidance in the process of education and teaching, attendance at familiarization courses with virtual education. Experiences include: increasing parents' awareness of the education process, the challenge of students' dependence on technology, students' dependence on their parents, and involvement in the process of students' education.

The challenges of parental disability include: socio-moral problems, creating family problems and academic failure.

Keywords: Virtual Education, Virtual Space, Parents' Participation, Parents' Experiences

واکاوی تجارب زیسته والدین از تدریس در فضای مجازی (مطالعه پدیدارشناسی)

سید جمال بارخدا^{۱*}، پردیس کرمی^۲

چکیده

هدف: پژوهش حاضر باهدف واکاوی تجارب زیسته والدین از تدریس در فضای مجازی انجام شد. **روش:** روش پژوهش کیفی با رویکرد پدیدارشناسی بود. جامعه مورد نظر تمام اولیای سطح شهرستان کرمانشاه بود. نمونه‌گیری به صورت هدفمند و ابزار پژوهش، مصاحبه نیمه ساختارمند بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها بر اساس تحلیل مضمون و با رویکرد تفسیری انجام گردید. داده‌ها در سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. اعتبار داده‌ها از طریق تأییدپذیری، انتقال‌پذیری، باورپذیری و اطمینان‌پذیری، صورت پذیرفت. **یافته‌ها:** نتایج در چهار نمودار تحت عنوان: تعاریف و ویژگی‌های اولیا درباره آموزش مجازی، توانایی و شایستگی اولیا در این نوع آموزش، تجارب مشارکت والدین و چالش‌های ناتوانی والدین در آموزش مجازی مطلوب، ترسیم گردید.

کلیدواژه‌ها: آموزش مجازی، فضای مجازی، مشارکت والدین، تجارب والدین

۱. استادیار گروه مدیریت آموزشی دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.

*نویسنده مسئول:

Email: Barkhoda.jamal@yahoo.com

۲. دانشجوی کارشناسی‌ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.

مقدمه و بیان مسئله

با ظهور فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات، تحول ابزارها و روش‌های آموزش در جهتی ایجاد شده که هر فرد در هر زمان و هر مکان می‌تواند با امکانات خود و در بازه زمانی که مشخص می‌کند یاد گیرد. فن‌آوری اطلاعات چنان در حال پیشرفت و دگرگونی جهانی است که برخلاف تفکر گذشته مبنی بر تلقی عصر آینده به «عصر ارتباط» برخی دانشمندان و متفکران، عصر آینده را «عصر مجازی» نامیدند. چرا که فن‌آوری اطلاعات می‌تواند به ازای هر واقعیت یا پدیده، یک بدل مجازی، بسازد. در آموزش غیر هم‌زمان، مطالب آموزشی در قالب متن، صوت و تصویر، ضبط و جهت برخورداری در زمانی دیگر در اختیار دانشجویان یادانش‌آموزان قرار می‌گیرد. این نوع آموزش نیز امکان سنجش و ارزشیابی تحصیلی از طریق آزمون و تکالیف را فراهم می‌سازد (Zandi, 2020). یکی از مهم‌ترین تغییرات در حوزه آموزش در عصر اطلاعات، شکل‌گیری نظام آموزش یادگیرنده محور در کنار نظام آموزش معلم‌محور و به‌عنوان مکمل آن است. ظهور آموزش الکترونیکی به‌عنوان زیرمجموعه‌ای از آموزش از راه دور، زمینه را بیش‌ازپیش برای کاربرد گسترده آموزش‌های یادگیرنده محور و سایر تغییرات در رویه‌های آموزشی فراهم کرده است (Mihai and Graba, 2019).

آموزش مجازی به مجموعه فعالیت‌های آموزشی اطلاق می‌گردد که با استفاده از ابزارهای الکترونیک اعم از صوتی، تصویری، رایانه و شبکه‌ای صورت می‌گیرد (Behrooziannezhad, 2011). این پدیده آموزشی مجموعه‌ای از اقدامات آموزشی مفهوم‌سازی شده است که در آن میان دانش‌آموز و معلم و سایر دانش‌آموزان به لحاظ زمانی و مکانی فاصله وجود دارد (Yachi, 2000). در این شیوه آموزش، فراگیر دروس را به‌صورت برخط دریافت کرده و در طول سال تحصیلی، هر زمانی که بخواهد می‌تواند وارد کلاس شده و مطالب را دریافت کند (Aliari & et al, 2018).

اگرچه شیوع کووید ۱۹ بیشتر سیستم‌های بهداشتی و درمانی کشورهای مختلف را با چالش روبرو کرده است؛ اما سایر حوزه‌ها از جمله حوزه تعلیم و تربیت را نیز تحت تأثیر خود قرار داده است. با اوج‌گیری کووید ۱۹ پروتکل‌های بهداشتی بر رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی تأکید کردند و در این راستا در بسیاری از کشورها آموزش حضوری در مدارس و دانشگاه‌ها تعطیل اعلام شد و فرایند تعلیم و تربیت رسمی به داخل خانه‌ها منتقل شد (Haji & et al, 2021). با اینکه آموزش مجازی و از راه دور در گذشته نیز برای حفظ تداوم در آموزش بکار گرفته می‌شد، اما استفاده از آن در دوران همه‌گیری کرونا و ویروس در این مقیاس بی‌سابقه بوده است (Lockee, 2021). فضای مجازی به همان

اندازه که دسترسی به داده‌ها و مطالب مفید را برای دانش‌آموزان تسهیل می‌کند؛ این امکان بالقوه هم دارد که مطالبی را که باسن‌وسال آن‌ها تناسبی ندارد به راحتی در دسترس آن‌ها قرار گیرد (McFarlane, 2011). لذا نقش نظارتی والدین پررنگ‌تر می‌شود و آن‌ها باید نحوه استفاده از تکنولوژی توسط فرزندشان را مدیریت کنند (Curtis, 2013؛ Borup & et al, 2014). گذشته از سهم اصلی معلم، مسئولیت والدین نیز در آموزش مجازی تشدید شده و برخی از وظایف معلم بر عهده آنان قرار گرفته است و آن‌ها نه تنها باید بر کمیت مطالعه دانش‌آموزان نظارت کنند، بلکه بر میزان کارآمدی یادگیری نیز نظارت کنند و آن را بسنجند. همچنین اگر دانش‌آموز قادر نیست همپای سرعت آموزش معلم پیش رود، به رفع مشکل وی اهتمام ورزند (Cai & Wang, 2020).

به اعتقاد (Epstein, 1995) والدینی که در آموزش کودکانشان درگیرند آن‌هایی هستند که مهارت‌های والدینی خوبی را از خود نشان می‌دهند، با کارکنان مدرسه ارتباط دارند، به کودکان خود در خانه کمک می‌کنند، در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با مدرسه نقش دارند و با انجمن‌های مدرسه مشارکت می‌کنند (Hara & Burke, 1998). بنابراین در آموزش غیرحضوری علاوه بر معلم عوامل دیگر از جمله والدین نقشی اساسی و مهم به خود گرفته و ضرورت همکاری اولیای خانه و مدرسه بیش از پیش نمایان شده است در این دوران آنچه اتفاق افتاد این بود که دانش‌آموزان می‌بایستی تحت مدیریت و نظارت والدین و با حمایت معلمان به تحصیل پردازند (Abbaspour, 2019). بنا بر آنچه که بیان شد، با وجود اهمیت نقش اولیا بر روی یادگیری دانش‌آموزان و بهبود عملکرد آن‌ها، همچنین تأثیر نظارت و مدیریت اولیا در جلوگیری از به وجود آمدن خطرات جسمی و روحی که ممکن است در صورت نبودن آن‌ها برای دانش‌آموزان در فضای مجازی به وجود بیاید، نتایج بررسی‌های انجام شده بیانگر این است که تقریباً همه پژوهش‌های انجام شده در زمینه تدریس در فضای مجازی در ارتباط با معلمان و یادانش‌آموزان است و مطالعه‌ای که به‌طور منسجم و هدفمند بر روی والدین متمرکز شده باشد وجود ندارد.

از این رو ضرورت دارد تا تجارب والدین در ارتباط با تدریس در فضای مجازی و چالش‌هایی که با آن مواجه شدند، همچنین راه‌حل‌هایی که برای آن‌ها در نظر می‌گرفتند مورد بررسی قرار بگیرد تا راهبردهایی برای افزایش کیفیت تدریس در فضای مجازی ارائه شود. به همین دلیل در پژوهش حاضر به واکاوی تجارب زیسته والدین از تدریس در فضای مجازی می‌پردازیم.

مبانی نظری

با پیشرفت فناوری اطلاعات و ارتباطات ماهیت زندگی افراد تحت تأثیر قرار گرفت. یکی از مهم‌ترین آن‌ها که تحول به ارزی را در زندگی انسان ایجاد نموده است، پیدایش رایانه‌ها است که سرآغاز آن به سال‌های دهه ۱۹۵۰ می‌رسد. اما تغییرات ناشی از رایانه‌ها زمانی به اوج رسید که شبکه‌های ارتباطی بین آن‌ها رشد نمود و اینترنت در اواخر دهه ۱۹۸۰ پا به عرصه وجود نهاد تا با از میان برداشتن حقیقی فاصله‌های فیزیکی و موانع ارتباطی موجود، دنیای مجازی را رقم زند. (Javidan Nejad & Sohaili, 2003). از دیگر تأثیرات فناوری اطلاعات آموزش غیرحضوری است که شواهد نشان می‌دهد آموزش غیرحضوری در آغاز در واقع با آموزش مکاتبه‌ای در اواسط دهه ۱۸۰۰ میلادی آغاز شده است. سابقه بهره‌گیری از آموزش غیرحضوری مبتنی بر فناوری به اوایل دهه ۱۸۰۰ میلادی بازمی‌گردد. ابزارهایی مانند اسلاید و تصاویر متحرک با تولید و توسعه وسایل سمعی بصری به‌عنوان ابزار کمک‌آموزشی به کلاس درس راه یافت و ظهور صنعت تلویزیون نقطه عطفی در روند تکمیلی آموزش از راه دور پدید آورد. (Hamza Lo & Rahimi, 2019).

در دسامبر ۲۰۱۹ برای اولین بار در شهر ووهان چین، پس از اینکه مردم بدون علت مشخصی دچار سینه‌پهلو شدند و درمان‌های موجود نیز مؤثر نبودند، دانشمندان یک ویروس جدید را شناسایی کردند که در سطح جهان در حال افزایش است. این بیماری سبک زندگی میلیون‌ها نفر را در سراسر جهان تغییر داده است. سرعت انتقال این بیماری و مرگ‌ومیر ناشی از آن منجر به هراس مردم از ابتلا به آن شده است (Abu Maali al-Husseini, 2020). مقارنت وضعیت کرونایی و ایام تحصیلی و نیاز به ادامه تحصیل سبب شد که سازمان بهداشت جهانی طبق بیانیه‌ای اعلام کند که آموزش از راه دور مانند رادیو، پادکست، تلویزیون و آموزش برخط از بهترین راه‌های ادامه آموزش است تا همه دانش‌آموزان و دانشجویان به فضای مجازی و کلاس‌های برخط روی بیاورند و برنامه‌های آموزشی خود را از طریق شبکه‌های اجتماعی و یا اینترنت دنبال کنند (Bander, 2020). این شکل آموزش از راه دور با آموزش از راه دور مرسوم متفاوت است کارشناسان از موارد زیر به‌عنوان تفاوت آن‌ها نام می‌برند: الف) ناگهانی بودن آن: آموزش مجازی به دلیل نیاز غیرقابل‌پیش‌بینی در مدارس بدون آمادگی قبلی به کار گرفته شد (Rangiwai & Simati-Kumar, 2020). ب) تحمیلی بودن آن: در بسیاری از کشورها به‌عنوان یک اقدام برجسته ملی «اقدامات دراکونی» تحمیل شده است (Taylor & Et al, 2020). درحالی‌که آموزش از راه دور قبلاً تجمعاتی بود؛ در حال حاضر به‌عنوان یک ضرورت در مواجهه

با کرونا ویروس اجرا می‌شود و استفاده از آموزش از راه دور به «مأموریتی بحرانی» تبدیل شده است (Cornock, 2020). ج) فراگیر شدن آن: تا قبل از پاندمی کرونا، آموزش مجازی بیشتر در دانشگاه‌ها مورد استفاده قرار می‌گرفت؛ اما امروزه به علت پاندمی کرونا به مدارس رسیده و در کلیه مقاطع تحصیلی و مراکز آموزشی، از پیش‌دبستانی گرفته تا مقطع دکترا، به یک وسیله آموزشی تبدیل شده است. د) اضطرار پزشکی: درحالی‌که آموزش از راه دور اغلب به دلایلی مانند صعب‌العبور بودن مسیر و مناطق دورافتاده، معلولیت و جنگ مورد حمایت قرار می‌گرفت؛ اکنون از آن به‌عنوان ابزاری برای مقابله با یک بحران جهانی در حوزه سلامت جامعه، استفاده می‌شود (Al Lilly & et al, 2020). دلایل بسیار موثقی برای این ادعا وجود دارد که نقش والدین در شکل‌دهی به موفقیت تحصیلی بچه‌ها حدود ۲۸ درصد است (Wallberg, 1984). به اعتقاد (Patrikako, 2008) درگیری والدین در آموزش کودکان یک نیروی بسیار مهم و مؤثر در یادگیری و موفقیت کودکان در مدارس و زندگی است. در نتیجه، توصیه شده است که معلمان نیاز به ارتباط با والدین را درک کنند و این احساس را، با انعطاف‌پذیری در ساعات تدریس، در والدین شکل دهند که ارتباط مداومی وجود دارد (Greer & Pierce, 2020). نتایج پژوهش‌ها همچنین بر اهمیت ارتباط همکارانه والد - معلم صحنه گذاشته است و نشان می‌دهند کمک‌خواهی از معلمان در بُعد اجتماعی - هیجانی تحت‌تأثیر ارتباط همکارانه میان والد و معلم و احساس خودکارآمدی والدین قرار دارد (Harpaz & Grinshtain, 2020).

پیشینه داخلی پژوهش:

در تحقیقی (Sharifi & Faqih, 2012) با عنوان «طرح ارزشیابی آموزش الکترونیکی در مدارس راهنمایی دخترانه ناحیه دو اراک از نظر معلمان، مدیریت و دانش‌آموزان و راهکارهای بهبود آن» دریافتند که آموزش‌های مجازی موجب توسعه فعالیت‌های یاددهی - یادگیری دانش‌آموزان در ابعاد مختلف و صرفه‌جویی در وقت و هزینه می‌گردد. نتایج پژوهش (Ghorbankhani & Salehi, 2016) با عنوان «بازنمایی چالش‌های آموزش مجازی در نظام آموزش عالی ایران» به شناسایی ۵ مقوله اصلی منجر گردید که شامل چالش‌های مربوط به «دانشگاه»، «مربوط به استاد»، «مربوط به دانشجو»، «مربوط به سامانه» و «مربوط به کلاس» بود. (Vahadani, 2019) در پژوهشی با عنوان «باشگاه خانگی نقش عناصر گوناگون در آموزش مجازی تربیت‌بدنی» بیان کرد که ارتباط و تعامل مداوم و مؤثر آموزگار با اولیا، در اجرای مطلوب برنامه درسی نقش مهمی دارد. تحقیقات صورت گرفته در حیطه درگیری خانواده این واقعیت را تقویت می‌کند که کودکانی که خانواده‌هایشان درگیر هستند، شانس

زیادی در توسعه سلامتی، آگاهی و مسئولیت‌پذیری دارند. (Shafii & Bagheri Mehari, 2019) در تحقیقی به «بررسی تجارب والدین درگیر در آموزش کودکان» پرداختند و نتایج پژوهش نشان داد که درگیری والدین در آموزش کودکان نه تنها در پیشرفت تحصیلی بچه‌ها تأثیر می‌گذارد؛ بلکه دوره‌های بالاتر و آموزش عالی افراد را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. (Mousavi & Jafari, 2020) در پژوهشی با عنوان «آموزش مجازی در دوران کرونا، فرصت‌ها و چالش‌ها» پس از بررسی مجموعه کتاب‌ها، مجلات و مبانی نظری موجود به بررسی اهمیت آموزش مجازی در دوران کرونا و تأثیر مثبت آن پرداخته، فرصت و چالش‌های آموزش مجازی را مورد بحث قرار دادند و در پایان نیز چندین راهکار برای حل چالش‌ها ارائه دادند. (Mirani Sargazi et al, 2020) در پژوهشی با عنوان «کرونا و چالش‌های آموزش مجازی در ایران» نتیجه گرفتند که آموزش مجازی در ایران به دلیل آنکه تا قبل از بحران کرونا به صورت جدی دنبال نشده بود و زیرساخت‌های آن نیز فراهم نبود، در طراحی و اجرا با چالش‌های اساسی مواجه شده است که موفقیت آن را کم‌رنگ می‌کند (Ahmadhaidari, 2021 & Barkhoda) در تحقیقی با عنوان «بازنمایی تجارب دانشجویان از چالش‌ها و مشکلات تدریس در فضای مجازی» دریافتند که چالش‌های دانشجویان در فضای مجازی در پنج دسته اصلی شامل موارد مربوط به تعاملات کلاسی، مدیریت کلاس درس، کنترل و ارزشیابی، زیرساخت‌های ارتباطی و پارازیت‌های محیطی دسته‌بندی می‌شوند.

در تحقیقی (Kong, 2008) با عنوان «همکاری بین مدرسه و والدین برای پرورش سواد اطلاعاتی: یادگیری در جامعه اطلاعاتی کامپیوتر و آموزش» به این نتیجه دست یافت که برای اینکه دانش‌آموزان بتوانند از فضای مجازی به درستی استفاده کنند، والدین وظیفه دارند دانش لازم و نگرش مناسب نسبت به فضای مجازی و تکنولوژی آن داشته باشند. (Nikken & Jansz, 2014) در پژوهشی با عنوان «توسعه مقیاس‌هایی برای اندازه‌گیری میانجیگری والدین در استفاده از اینترنت کودکان خردسال. یادگیری، رسانه و فناوری» نشان دادند که مداخله‌گری والدین در آموزش آنلاین می‌تواند آسیب‌ها و ریسک‌های آموزش آنلاین را برای دانش‌آموزان کاهش دهد. (Oriol & et al, 2017) در تحقیقی به «بررسی نقش خودکنترلی و سخاوتمندی در حیطه‌های موفقیت مدرسه در دانش‌آموزان مقطع ابتدایی و راهنمایی» پرداختند که نتایج نشان داد که میانجیگری والدین بر کاهش خطر آنلاین تأثیر دارد، اما با استفاده اعتیادآور کودکان از اینترنت مرتبط نیست. (Dung, 2020) در پژوهشی تحت عنوان «مزایا و معایب آموزش مجازی» بیان کرد که ماهیت آموزش مجازی به گونه‌ای است که برای یادگیری نیاز

به صرف وقت بیشتری برای آموزش است و با توجه به عدم تکرار و تمرین و رفع نشدن به موقع اشکالات درسی، باعث کاهش یادگیری دانش آموزان می شود (Raes et al, 2020) در پژوهشی با عنوان «مروری بر ادبیات سیستماتیک در مورد یادگیری ترکیبی همزمان» نشان داد که میزان تکمیل آموزش در دوره های مجازی معمولاً به طور قابل توجهی پایین تر از دوره هایی است که آموزش در آن به صورت حضوری رخ می دهد.

در پژوهشی (Morice et al, 2020) با عنوان «با هدف آسیب شناسی یادگیری مجازی در مقابل آموزش های سنتی با محوریت میزان رضایت دانشجویان» به این نتیجه رسیدند که آموزش در فضای مجازی باعث انعطاف پذیری آموزش و دوره های برگزار شده به ویژه برای دانش آموزانی که محدودیت های جغرافیایی دارند خواهد شد. همچنین مقایسه این دو سبک یادگیری تفاوت معنی داری در کسب دانش و سطح تمرکز بین دو گروه را نشان نداد. (Yustika & Iswati, 2020) در پژوهشی با عنوان «سواد دیجیتال در آموزش آنلاین رسمی: مروری کوتاه» بیان کردند سواد دیجیتالی نقش مهمی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارد.

در پژوهشی (Delam & Idi, 2020) دیگر با عنوان «احتمالاً اعتیاد به اینترنت در قرنطینه خانگی ناشی از بیماری کرونا و ویروس افزایش می یابد» به این نتیجه دست یافتند که شرایط بحران کرونا به تغییر سبک زندگی از منظرهای گوناگون منجر شده است و به همین علت، خطر ابتلا به اعتیاد به اینترنت نیز افزایش معناداری یافته است. ادبیات مربوط به درگیری والدین در آموزش کودکان روشن می سازد که درگیری والدین در یادگیری کودکان سودمند است. (Purnama & et al, 2021) در پژوهشی با عنوان «آیا سواد دیجیتال بر خطر آنلاین دانش آموزان تأثیر می گذارد؟» دریافتند که واسطه گری والدین نقش مهمی در کاهش ریسک های آموزش دارد. (Talidong & Toquero, 2021) در پژوهشی با عنوان «مواجهه با COVID-19 از طریق آموزش آنلاین اضطراری در چارچوب خانواده» دریافتند که مؤسسات آموزشی با مشکلات فنی و کمبود طراحی محتوای آموزشی در این دوران مواجه شده اند.

روش شناسی

طرح پژوهش حاضر از نوع پدیدارشناسی هست. این روش تحقیق نظام دار و دقیق، یکی از رویکردهای تحقیق است که به جلوه گری و نمایاندن ادراکات تجربه انسانی در مورد انواع پدیده ها می پردازد (Darabi, 2009) از آنجاکه هدف پژوهش حاضر، شناسایی مؤلفه های اصلی یا "جوهره های"

مفهوم آموزش مجازی و شناسایی تجارب مشترک اولیا از مفهوم آموزش مجازی در جستجوی فهم تجربه ذهنی انسان‌هاست استفاده از رویکرد پدیدارشناسی، بررسی عمیق تجربیات ذهنی مشارکت‌کنندگان را میسر کرد، پدیدارشناختی هوسرلی، تحقیقی توصیفی است که نه صرفاً بر شواهد تجربی متکی است و نه بر استدلال‌های منطقی، بلکه بر ساختار تجربه توجه می‌کند و اصولی را سازمان‌دهی می‌کند که به جهان زندگی، شکل و معنی می‌دهد. چنین تحقیقی درصدد روشن کردن ماهیت این ساختارها، همان‌گونه که در آگاهی ظاهر می‌شوند، است (Clean, 1994). اما پدیدارشناسی هایدگری (هرمنوتیک) پدیدارشناسی از نوع تفسیری است و بر معنای تاریخی تجربه و تأثیرات تراکمی آن‌ها بر فرد و سطوح اجتماعی متمرکز است (Chenari, 2005). جامعه مورد پژوهش تمام اولیای سطح شهرستان کرمانشاه است که در ایام همه‌گیری ویروس کرونا در آموزش مجازی فرزندانشان را همراهی می‌کردند. روش نمونه‌گیری تحقیق حاضر از نوع هدفمند هست و حجم نمونه تا زمان رسیدن به اشباع داده‌ها ادامه پیدا کرد. مجموع تعداد مشارکت‌کنندگان پژوهش حاضر ۱۸ نفر بود که ۱۴ نفر از طریق مصاحبه حضوری و ۴ نفر از طریق مصاحبه غیرحضوری انتخاب شدند. داده‌ها در سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. اعتبار داده‌ها از طریق تأییدپذیری، انتقال‌پذیری، باورپذیری و اطمینان‌پذیری، صورت پذیرفت.

یافته‌ها

با توجه به مصاحبه‌های انجام شده و تحلیل‌های صورت گرفته شده، اولیا تعاریف و تجارب متفاوتی از آموزش مجازی دارند و حمایت‌ها و قابلیت‌های خود را در اجرای این نوع آموزش بسیار مؤثر می‌دانند. همچنین آن‌ها بر این باورند که موانع و محدودیت‌هایی برای اجرای این نوع آموزش وجود داد که در صورت رفع آن‌ها می‌توان این آموزش را جایگزین مناسبی برای آموزش حضوری دانست و از مزایای آن بهره برد؛ اما در صورتی که بدون توجه به این موانع و محدودیت‌ها آموزش مجازی را اجرا کنند این نوع آموزش می‌تواند مشکلات و عواقب جبران‌ناپذیری در پی داشته باشد. مجموعه مفاهیم مربوط به هر مقوله را می‌توان در جدول زیر مشاهده کرد.

جدول ۱: تعریف و ویژگی‌های آموزش مجازی از دیدگاه والدین

مقوله	مفاهیم	نمونه نقل قول
آموزش توسط چند رسانه‌ای‌ها	آموزش توسط اینترنت، آموزش به‌وسیله موبایل، آموزش به‌وسیله تبلت، آموزش با استفاده از کامپیوتر، آموزش در برنامه شاد، استفاده از فیلم‌های آموزشی، استفاده از فایل‌های صوتی	"آموزش مجازی به یک نوع یادگیری یا آموزش توسط منابع دیجیتال اعم از موبایل، کامپیوتر و اینترنت گفته می‌شود و یک نوع روش آموزشی در بستری از اینترنت و عوامل رایانه‌ای است که در هرکجا قابل اجرا است" "آموزش مجازی یعنی معلم از دور و از طریق اینترنت و در برنامه شاد با فیلم و فایل صوتی به دانش‌آموزان آموزش می‌شود و دانش‌آموزان در هرجایی که باشند بدون محدودیت مکان می‌توانند در سر کلاس حاضر شوند"
عدم محدودیت زمانی و مکانی	عدم نیاز به حضور فیزیکی معلم، تکرار کلاس‌ها در زمان‌های مختلف، پیشرفت تحصیلی بر اساس توانایی خود، عدم نیاز به زمان ثابت، قابل فراگیری در هر مکان، یادگیری در منزل، آموزش از راه دور، یادگیری بدون حضور در مدرسه، قابل فراگیری در هرزمان، ذخیره کردن فیلم‌ها در آموزش مجازی، امکان عقب و جلو بردن فیلم‌های تدریس، قابلیت مشاهده مجدد فیلم‌ها	"در این نوع آموزش دانش‌آموزان می‌توانند از راه دور و بدون نیاز به حضور در مدرسه آموزش ببینند همچنین ما می‌توانیم فیلم تدریس معلم را داشته باشیم و هرجا که به مشکل برخورد کردیم به عقب برگردیم و آن را ببینیم و از روی آن برای فرزندمان توضیح دهیم" "در آموزش مجازی دانش‌آموزان می‌توانند در هرزمانی که شرایطش را دارند فیلم‌های تدریس را ببینند و در صورت نیاز بارها فیلم را مشاهده کنند که این باعث می‌شود دانش‌آموزان در هنگام برخورد با مشکل فیلم را مشاهده کنند و این باعث پیشرفت تحصیلی آن‌ها شده است" "به نظر من آموزش مجازی راه و روشی برای تدریس دانش‌آموزان با وجود تعطیلی مدارس است؛ چون این آموزش را می‌توان از راه دور و از طریق گوشی‌های هوشمند حتی از طریق تلویزیون انجام داد و دانش‌آموزان در خانه و یا هر جای دیگر می‌توانند این آموزش را ببینند" "من به نوبه خود می‌توانم بگویم که آموزش مجازی توسط منابع دیجیتال مانند تبلت، کامپیوتر و ... صورت می‌گیرد و در هر مکان و زمان قابل اجرا است و در این زمینه می‌توان به راحتی از فیلم‌های آموزشی کنفرانس‌های زنده و توضیح خود معلم بزرگوار استفاده و به راحتی مطالب را فراگرفت و افراد می‌توانند در منزل خود به راحتی از برنامه‌های آموزشی استفاده کند و این امر به صورت آنلاین صورت می‌گیرد"
افزایش سواد رسانه‌ای	یادگیری کار با رایانه، یادگیری کار با موبایل، روی آوردن به فناوری، آشنایی بیشتر با تکنولوژی، کسب اطلاعات از اینترنت، کمک گرفتن از سایت‌های آموزشی، تولید محتوای درسی، بهینه‌سازی فضای آموزش و یادگیری، آشنایی با چند رسانه‌ای‌های متنوع	"با این آموزش دانش‌آموزان سواد استفاده از اینترنتشان زیاد شد به‌گونه‌ای که الان هنگامی سؤالی در ذهنشان پیش بیاید سریع به اینترنت مراجعه می‌کنند و درباره آن تحقیق می‌کنند و این جنبه روحیه کاوشگری آن‌ها تقویت می‌کند؛ چون آن‌ها قبلاً تنها مرجع پاسخ سؤالات خود را معلم می‌دانستند و به آن متکی بودند؛ اما الان می‌دانند که فضایی به نام اینترنت وجود دارد که با استفاده از آن می‌توانند پاسخ بسیاری از سؤالات خود را پیدا کنند و این باعث دانش‌آموز محور بودن آموزش نسبت به قبل می‌شود" "در این نوع آموزش دانش‌آموزان به‌واسطه کار با موبایل و ... نسبت به قبل بیشتر با تکنولوژی آشنایی پیدا کرده‌اند و از اینترنت به‌عنوان منبعی برای پاسخگویی به سؤالات خود نگاه می‌کنند که از نظر من این بسیار عالی است"

آموزش مقرون به صرفه و ایمن	کاهش هزینه‌ها، صرفه‌جویی در مصرف کاغذ، نداشتن هزینه ایاب و ذهاب، نداشتن هزینه خرید لباس مدرسه، به صرفه بودن از نظر اقتصادی، حفظ سلامتی دانش‌آموزان، کاهش نگرانی والدین، کاهش خطر ابتلا به بیماری	"از نظر بنده آموزش مجازی باعث کم شدن هزینه ما شده است از طرفی حافظ سلامتی دانش‌آموزان در این دوران کرونا بوده است. در این آموزش به علت مجازی بودن دیگر نیازی نیست دانش‌آموز از منزل خارج شود و ما خیالمان راحت‌تر است همچنین نیازی نیست دانش‌آموزان ساعت‌ها بر روی صندلی‌های مدرسه بنشینند؛ چون به نظر من آن صندلی‌ها به پشت دانش‌آموزان آسیب می‌زنند همچنین کتاب‌های جای خود را به فایل‌های صوتی و متنی داده‌اند که در مصرف کاغذ هم اندکی صرفه‌جویی خواهد شد" "این آموزش بسیار مقرون به صرفه است؛ چون دیگر هزینه‌هایی همچون هزینه ایاب و ذهاب و هزینه خرید مانتو شلوار و ... را نداریم و از این طریق برای ما اولیا آموزشی اقتصادی است که کودکانمان تحصیل می‌کنند؛ اما برای ما هزینه زیادی ندارند"
کاهش انگیزه و مسئولیت‌پذیری تحصیلی	تلاش کمتر دانش‌آموزان، انجام ندادن تکالیف، تمرین نکردن دروس، ناقص انجام دادن تکالیف، کم توجه شدن دانش‌آموزان، بی تفاوت شدن نسبت به درس، بازگوشی دانش‌آموزان، حواس‌پرتی دانش‌آموزان، بی‌حوصلگی دانش‌آموزان، کاهش ذوق دانش‌آموزان، نبود رقابت بین دانش‌آموزان، کاهش علاقه به یادگیری	"چون معلم در کنار دانش‌آموزان حضور ندارد پس نمی‌تواند بر کارهای آن‌ها نظارت مستقیم داشته باشد؛ بنابراین آن‌ها کمتر پیش می‌آید تمرین کنند و چون معلم را نمی‌بینند با بی‌حوصلگی به درس گوش می‌دهند و ذوق آن‌ها برای یادگیری خیلی کم شده است و معمولاً تکالیف را ناقص انجام می‌دهند؛ اما از طرفی در ایام کرونا این نوع آموزش بسیار کمک کرد که دانش‌آموزان کمتر در معرض ابتلا به کرونا قرار بگیرند" "حضور معلمان در کنار دانش‌آموزان باعث اعتماد به نفس و قوت قلب آن‌ها می‌شود در این نوع آموزش معلمان با تمام تلاش‌هایی که می‌کنند و زحماتی که می‌کشند اما چون در کنار دانش‌آموزان حضور ندارند دانش‌آموزان اعتماد به نفس کمی در هنگام پاسخ به سؤالات دارند و از طرفی هم در درک سؤالات امتحانی به مشکل برمی‌خوریم و گاهی متوجه منظور معلم از سؤال نمی‌شویم و در نتیجه پاسخ اشتباه می‌دهیم که اگر حضوری بود قطعاً با کمک حضوری معلم چنین مشکلی پیش نمی‌آمد همچنین فضای مجازی و تنوع آن باعث حواس‌پرتی دانش‌آموزان می‌شود"
نبود تعامل و کاهش ارتباطات اجتماعی	عدم حضور فیزیکی معلم، کنار هم نبودن دانش‌آموزان، حذف یادگیری جمعی، عدم مشارکت دانش‌آموز در دروس عملی، انجام ندادن فعالیت‌های گروهی، کاهش جامعه‌پذیر شدن دانش‌آموزان، متکلم وحده بودن معلم، شنونده بودن دانش‌آموزان، انجام کارها به صورت فردی، عدم تعامل مطلوب دانش‌آموزان با هم عدم وجود بازخورد مطلوب بین بچه‌ها، مشکلات رفتاری و اجتماعی برای دانش‌آموزان، نبود ارتباطات چهره به چهره	"در آموزش حضوری مثلاً در درس‌هایی مثل هنر دانش‌آموزان کنار هم بودند و از هم ایده می‌گرفتند و یا در درس‌هایی مانند فارسی در کنار هم بودند و پس از خواندن درس توسط معلم با ایشان خط می‌بردند و ذوق بیشتری برای یادگیری داشتند؛ اما الان چون دوستانشان را نمی‌بینند انگیزه‌ای هم برای رقابت کردن ندارند همچنین بسیار کم توجه شده‌اند و علاقه‌ای به یادگیری ندارند" "دور بودن دانش‌آموزان از معلم و دوستانشان که هنگام آموزش حضوری تمام دانش‌آموزان در کنار هم بودند و هنگام تدریس معلم در تمام دروس مشارکت فعال داشتند و بابت مشارکتشان توسط معلم در حضور دوستانشان تشویق می‌شدند و این باعث ایجاد انگیزه در آن‌ها می‌شد؛ اما در آموزش مجازی دانش‌آموزان هر کدام در خانه خود و به وسیله گوشی موبایل با معلم ارتباط می‌گیرند و انگیزه آن‌ها کمتر شده همچنین حضور آن‌ها در کنار دوستانشان باعث جامعه‌پذیری آن‌ها می‌شد و شیوه زندگی جمعی و حضور در جامعه را تمرین و تجربه می‌کردند؛ اما در روابط جمعی و دوست‌یابی دچار مشکل شده‌اند و به انزوا رسیده‌اند"

همان‌طور که در تحلیل‌ها قابل‌مشاهده است می‌توان بیان کرد که اولیا مفهوم آموزش مجازی را آموزش توسط اینترنت، آموزش با استفاده از کامپیوتر، آموزش به‌وسیله موبایل و ... می‌دانستند به‌صورتی که یکی از مشارکت‌کنندگان این‌گونه بیان می‌کند: "آموزش مجازی به یک نوع یادگیری یا آموزش توسط منابع دیجیتال اعم از موبایل، کامپیوتر و اینترنت گفته می‌شود و یک نوع روش آموزشی در بستری از اینترنت و عوامل رایانه‌ای است که در هرکجا قابل‌اجرا است". برخی از اولیا دید وسیع‌تری به این آموزش داشتند به‌صورتی که یکی از اولیا این‌گونه توضیح می‌دهد که: "آموزش مجازی یعنی معلم از دور و از طریق اینترنت و در برنامه شاد با فیلم و فایل صوتی به دانش‌آموزان آموزش می‌دهد و تدریس می‌کند و دانش‌آموزان در هرجایی که باشند بدون محدودیت مکان می‌توانند در سر کلاس حاضر شوند" بنابراین آن‌ها این آموزش را فراتر از آموزش توسط اینترنت می‌بینند و آموزش در برنامه شاد، استفاده از فیلم‌های آموزشی، استفاده از فایل‌های صوتی و ... را نیز در تعریف این نوع آموزش می‌گنجانند.

علاوه بر این عده‌ای از اولیا آموزش مجازی را آموزشی از راه دور می‌دانند که قابل‌فراگیری در هر مکان و زمانی است یکی از مشارکت‌کنندگان این‌گونه بیان می‌کند: "به نظر من آموزش مجازی راه و روشی برای تدریس دانش‌آموزان با وجود تعطیلی مدارس است؛ چون این آموزش را می‌توان از راه دور و از طریق گوشی‌های هوشمند حتی از طریق تلویزیون انجام داد و دانش‌آموزان در خانه و یا هر جای دیگر می‌توانند این آموزش را ببینند". بنا بر دیدگاه اکثر اولیا در این آموزش نیازی به حضور فیزیکی معلم نیست و دانش‌آموزان می‌توانند بدون حضور در مدرسه و بدون احتیاج به زمانی خاص، در منزل خود بیاموزند و با ذخیره کردن فیلم‌ها در آموزش مجازی و عقب و جلو بردن فیلم‌های تدریس به مشاهده مجدد فیلم‌ها و تکرار کلاس‌ها در زمان‌های مختلف بپردازند و به پیشرفت تحصیلی بیشتری برسند، چنین ویژگی‌هایی که برای این آموزش ذکر شد در گفته‌های این مشارکت‌کننده بارز است: "در آموزش مجازی دانش‌آموزان می‌توانند در هرزمانی که شرایطش را دارند فیلم‌های تدریس را ببینند و در صورت نیاز بارها فیلم را مشاهده کنند که این باعث می‌شود دانش‌آموزان در هنگام برخورد با مشکل فیلم‌ها را مشاهده کنند و این باعث پیشرفت تحصیلی آن‌ها شده است". اولیا علاوه بر تعاریفی که از آموزش مجازی داشتند، تغییرات و تفاوت‌هایی را که این نوع آموزش با آموزش حضوری داشت را نیز بیان می‌کردند که بر اساس آنچه که تجربه کرده بودند به نظر آن‌ها برخی از تغییرات مثبت و برخی نیز منفی بوده است. اکثریت اولیا بر این موضوع توافق داشتند که از طریق این نوع آموزش دانش‌آموزان به فناوری روی آوردند و بیشتر با تکنولوژی آشنا شدند و نحوه کار با رایانه را یاد گرفتند که به‌وسیله آن به تولید

محتوای درسی پرداختند، یکی از اولیا این گونه شرح می‌دهد: "در این نوع آموزش دانش‌آموزان به واسطه کار با موبایل و ... نسبت به قبل بیشتر با تکنولوژی آشنایی پیدا کرده‌اند و از اینترنت به عنوان منبعی برای پاسخگویی به سؤالات خود نگاه می‌کنند که از نظر من این بسیار عالی است."

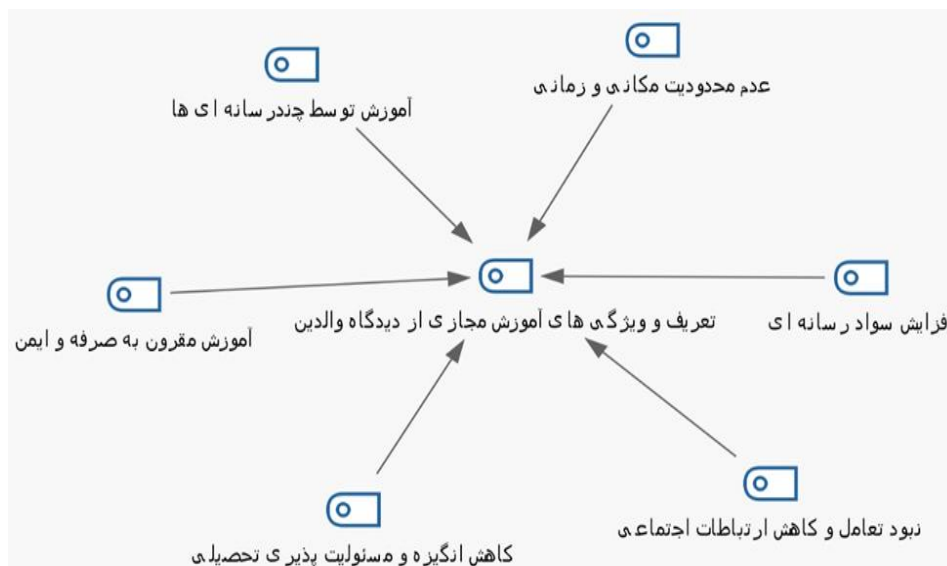
همان‌طور که بیان شد آن‌ها اظهار می‌دارند که به واسطه این آموزش دانش‌آموزان با نحوه کسب اطلاعات از اینترنت آشنا شده‌اند و در مواردی که به کمک احتیاج دارند از سایت‌های آموزشی کمک می‌گیرند که تمام این موارد به بهینه‌سازی فضای آموزش و یادگیری، آشنایی با چند رسانه‌های متنوع و افزایش سواد رسانه‌ای کمک کرده است. این ویژگی‌ها در کلام یکی از مشارکت‌کنندگان بیان شده است: "با این آموزش دانش‌آموزان سواد استفاده از اینترنتشان زیاد شد به گونه‌ای که الان هنگام پیش آمدن سؤالی در ذهنشان سریع به اینترنت مراجعه می‌کنند و درباره آن تحقیق می‌کنند و این جنبه روحیه کاوشگری آن‌ها تقویت می‌کند؛ چون آن‌ها قبلاً تنها مرجع پاسخ سؤالات خود را معلم می‌دانستند و به آن متکی بودند؛ اما الان می‌دانند که فضایی به نام اینترنت وجود دارد که با استفاده از آن می‌توان پاسخ بسیاری از سؤالات خود را پیدا کرد فقط و این باعث دانش‌آموز محور بودن آموزش نسبت به قبل می‌شود."

از دیگر ویژگی‌هایی که اولیا برای آموزش مجازی بیان می‌کنند مقرون به صرفه بودن و ایمن بودن این نوع آموزش است اولیا دلیل این توصیف خورد را این گونه می‌دانند که از نظر آن‌ها این نوع آموزش باعث کاهش هزینه‌ها، صرفه‌جویی در مصرف کاغذ، نداشتن هزینه ایاب و ذهاب، به صرفه بودن از نظر اقتصادی، حفظ سلامتی دانش‌آموزان، کاهش نگرانی والدین، کاهش خطر ابتلا به بیماری و ... می‌شود. توصیف یکی از شرکت‌کنندگان در این زمینه به این صورت است که: "از نظر بنده آموزش مجازی باعث کم شدن هزینه‌های ما شده است از طرفی حافظ سلامتی دانش‌آموزان در این دوران کرونا بوده است. در این آموزش به علت مجازی بودن دیگر نیازی نیست دانش‌آموز از منزل خارج شود و ما خیالمان راحت‌تر است همچنین نیازی نیست دانش‌آموزان ساعت‌ها بر روی صندلی‌های مدرسه بنشینند؛ چون به نظر من آن صندلی‌ها به پشت دانش‌آموزان آسیب می‌زند همچنین کتاب‌های جای خود را به فایل‌های صوتی و متنی داده‌اند که در مصرف کاغذ هم اندکی صرفه‌جویی خواهد شد."

اکثر شرکت‌کنندگان برای این آموزش معایبی نیز ذکر می‌کردند از جمله اینکه از نظر آن‌ها آموزش مجازی باعث کاهش انگیزه و مسئولیت‌پذیری تحصیلی دانش‌آموزان شده است. آن‌ها مواردی را برای اثبات این ادعا بیان می‌کنند شامل: تلاش کمتر دانش‌آموزان، انجام ندادن تکالیف، تمرین نکردن دروس، ناقص انجام دادن تکالیف، کم‌توجه شدن دانش‌آموزان، بی‌تفاوت شدن نسبت به درس، بازیگوشی دانش‌آموزان، حواس‌پرتی دانش‌آموزان، بی‌حوصلگی دانش‌آموزان، کاهش ذوق دانش‌آموزان،

نبود رقابت بین داش آموزان، کاهش علاقه به یادگیری و ... یکی از اولیا این گونه توضیح می دهد که: "چون معلم در کنار دانش آموزان حضور ندارد پس نمی تواند بر کارهای آنها نظارت مستقیم داشته باشد؛ بنابراین آنها کمتر پیش می آید تمرین کنند و چون معلم را نمی بینند با بی حوصلگی به درس گوش می دهند و ذوق آنها برای یادگیری خیلی کم شده است و معمولاً تکالیف را ناقص انجام می دهند؛ اما از طرفی در ایام کرونا این نوع آموزش بسیار کمک کرد که دانش آموزان کمتر در معرض ابتلا به کرونا قرار بگیرند".

برخی از اولیا ادعا می کنند که به واسطه آموزش مجازی تعاملات و ارتباطات اجتماعی از بین رفته است آنها از عدم حضور فیزیکی معلم، کنار هم نبودن دانش آموزان، حذف یادگیری جمعی، عدم مشارکت دانش آموز در دروس عملی، انجام ندادن فعالیت های گروهی، کاهش جامعه پذیر شدن دانش آموزان، متکلم وحده بودن معلم، شنونده بودن دانش آموزان، انجام کارها به صورت فردی، عدم تعامل مطلوب دانش آموزان با هم عدم وجود بازخورد مطلوب بین بچه ها، مشکلات رفتاری و اجتماعی برای دانش آموزان، نبود ارتباطات چهره به چهره و ... شکایت دارند و امیدوارند که زودتر آموزش به حالت حضوری برگردد، در تأیید این موضوع به بررسی سخنان یکی از مشارکت کنندگان می پردازیم او این گونه بیان می کند که: "دور بودن دانش آموزان از معلم و دوستانشان که هنگام آموزش حضوری تمام دانش آموزان در کنار هم بودند و هنگام تدریس معلم در تمام دروس مشارکت فعال داشتند و بابت مشارکتشان توسط معلم در حضور دوستانشان تشویق می شدند و این باعث ایجاد انگیزه در آنها می شد اما در آموزش مجازی دانش آموزان هر کدام در خانه خود و به وسیله گوشی موبایل با معلم ارتباط می گیرند و انگیزه آنها کمتر شده همچنین حضور آنها در کنار دوستانشان باعث جامعه پذیری آنها می شد و شیوه زندگی جمعی و حضور در جامعه را تمرین و تجربه می کردند اما در روابط جمعی و دوست یابی دچار مشکل شده اند و به انزوا رسیده اند". آنچه که باعث کاهش تعاملات و ارتباطات اجتماعی در دانش آموزان شده بود در این تعریفی که بیان شد بارز است.

شکل ۱. تعریف و ویژگی‌های آموزش مجازی از دیدگاه والدین

آنچه که بیان کردیم در نمودار فوق نیز قابل مشاهده است که شامل مؤلفه‌های عدم محدودیت زمانی و مکانی، آموزش توسط چند رسانه‌ای‌ها، افزایش سواد رسانه‌ای، نبود تعامل و کاهش ارتباطات اجتماعی، کاهش انگیزه و مسئولیت‌پذیری اجتماعی و آموزش مقرون به صرفه است.

جدول ۲: توانمندی‌ها و قابلیت‌ها، شایستگی‌های مورد نیاز والدین در آموزش مجازی مطلوب

مقوله	مفاهیم	نمونه نقل قول
همکاری و راهنمایی والدین در فرایند آموزش و تدریس	رها نکردن فرزندان به حال خود، آمادگی روحی فرزندان، تلاش برای موفقیت فرزندان، تشویق فرزندان، دادن بازخورد مثبت به فرزندان، راهنمایی فرزندان، فراهم آوردن محیطی آرام در منزل، نظارت بر ساعت حضور در کلاس فرزندان، نظارت بر ساعت خواب فرزندان، در نظر گرفتن زمان خاصی برای انجام تکالیف	"ما والدین دانش‌آموزان هرکدام به اندازه سواد خود می‌توانیم در درس خواندن دانش‌آموزان نقش بسیاری داشته باشیم بچه‌ها را رها نکنیم آن‌ها را در درس خواندن یاری کنیم و همچنین از نظر روحی فرزندانمان را آماده کنیم که با روحیه آرام و با اعصاب آرام در کلاس حضور یابند و بر روی ساعت خواب آن‌ها و ساعت حضور در کلاسشان نظارت داشته باشیم و زمان خاصی را برای انجام تکالیفشان در نظر بگیریم" - "همراهی در ایجاد فضای مناسب برای دانش‌آموز جهت انجام تکالیف و شرکت در جلساتی که معلم برای بهبود وضع تحصیلی دانش‌آموزان تشکیل می‌دهد و تشویق دانش‌آموزان برای ارتباط بیشتر با معلمان و ایجاد انگیزه در دانش‌آموز برای انجام تکالیف توسط خود دانش‌آموز بدون کمک اولیا"

۲۶۱ هک واکاوی تجارب زیسته والدین از تدریس در فضای مجازی (مطالعه پدیدارشناسی)

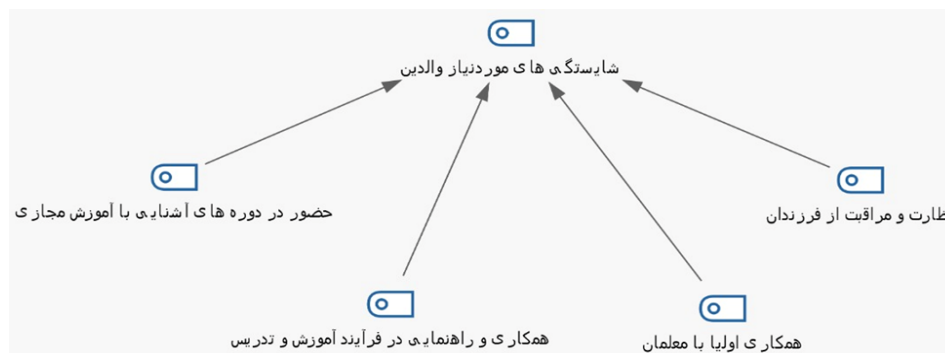
<p>همکاری اولیا با معلمان</p>	<p>شرکت در جلسات اولیا و مربیان، دادن بازخورد به معلمان توسط اولیا، ارتباط اولیا با معلمان، گزارش پیشرفت تحصیلی به معلمان، انجام وظایف محوله معلمان، بر آوردن انتظارات معلمان، آگاه کردن معلمان از تفاوت‌های فردی فرزندان</p>	<p>"ایجاد آمادگی ذهنی در فرزندان و ایجاد آرامش در محیط درسی دانش‌آموز و همچنین داشتن ارتباط مرتب با معلم و دادن اطلاعاتی درباره فرزند خود به معلم که به واسطه آن ارتباط دانش‌آموز با معلم بهتر شود"</p> <p>"شرکت در جلسات اولیا و مربیان و مشارکت با معلم در زمانی که معلم در دانش‌آموز ضعفی را می‌بیند و از اولیا می‌خواهد که پیگیری کند تا از این طریق بتوانند به دانش‌آموز کمک‌های لازم را برسانند"</p> <p>"مهم‌ترین توانایی را باسواد بودن والدین می‌دانم که بتوانند با فرزندانشان درس‌هایی را که معلم می‌دهد کار کنند و در مورد بعدی اینکه توانایی برقراری ارتباط مفید با معلم‌ها را داشته باشند که اگر در جایی به مشکل برخوردیم بتوانیم خیلی مؤدبانه با معلم ارتباط بگیریم و مشکل را حل کنیم"</p>
<p>نظارت و مراقبت از فرزندان</p>	<p>تأکید اولیا بر تقلب نکردن فرزندان، تأکید اولیا بر صداقت فرزندان، تأکید اولیا بر رعایت احترام به معلم، تأکید اولیا بر خوش‌برخورد بودن فرزندان، مواظبت از سلامت جسمی فرزندان، فراهم‌سازی ملزومات آموزش، تأکید بر انجام تکالیف به‌موقع، فراهم‌سازی محیط امن و آرام و کاهش پارازیت‌های محیطی</p>	<p>"یکی از مهم‌ترین مشغله‌های فکری والدین نسبت به فرزندان موفقیت آنان در دوران تحصیل است به همین دلیل با تشویق و ارائه تجارب خود به فرزندان آنان را به‌سوی مقاطع بالاتری سوق می‌دهند، آن‌ها را در همه امور راهنمایی می‌کنند و با دادن بازخورد مثبت به بهتر شدن درس آن‌ها کمک می‌کنند و از همه مهم‌تر این که والدین موظفانند که محیطی آرام و امن را در خانواده برای فرزندان خویش مهیا کنند تا آنان بتوانند راحت‌تر و بهتر درس بخوانند و به فرزندانشان یاد دهند که هنگام حضور در کلاس به معلمشان احترام بگذارند و با دوستانشان مهربان باشند و همچنین به آن‌ها یادآوری کنند که تقلب نکنند تا این راه و رسم زندگی را در پیش بگیرند که هر چیزی را خودشان به دست بیاورند و همیشه راست‌گو باشند"</p> <p>"فضای مجازی این بستر را فراهم کرد که نوعی همکاری میان والدین و فرزندان رخ دهد؛ چون اگر ما همکاری نکنیم و محیط درسی آن‌ها را از تنش‌ها دورنگه نداریم ممکن است فرزندانشان در یادگیری دچار مشکل شوند و یا حتی اگر چشم ما را دور ببینند ممکن است تقلب کنند و یا حتی با دوستانشان در فضای مجازی درگیر شوند"</p>
<p>حضور در دوره‌های آشنایی با آموزش مجازی</p>	<p>توانایی کار با موبایل توسط اولیا، آشنایی با نرم‌افزارهای آموزشی، آموزش فرهنگ استفاده از موبایل برای اولیا، برگزاری کلاس‌های کار با کامپیوتر برای اولیا، برگزاری کلاس‌های کار با نرم‌افزارهای آموزشی برای اولیا، آموزش چگونگی برخورد با فرزندان، آموزش نحوه ایجاد انگیزه در فرزندان، آموزش چگونگی ایجاد اعتمادبه‌نفس در فرزندان و آشنایی با شیوه نظارت بر فرایند تدریس و یادگیری</p>	<p>"به نظر من اولیا باید هم سواد و هم فرهنگ استفاده از گوشی موبایل را هنگام آموزش مجازی داشته باشند همچنین باید سواد کافی برای کمک به فرزندانشان را داشته باشند که می‌توان از نظر اینجانب این موارد را از طریق آموزش مجازی ویژه خود اولیا انجام داد که از این طریق اولیا مجبورند خودشان در آموزش‌های مجازی شرکت کنند با گوشی موبایل کار کند و در این مسیر به‌صورت عملی قرار بگیرد تا بتواند هم فرزندانشان را درک کند هم خودشان آموزش لازم را ببینند."</p> <p>"بله به نظر من والدین باید بعضی از زمینه‌ها از جمله دادن انگیزه و روحیه و حس اعتمادبه‌نفس به فرزندانشان باید در دوره‌های رفتار صحیح با فرزندان شرکت کنند همچنین اگر سواد کافی ندارند حتماً در دوره‌های سوادآموزی شرکت کنند و کلاس‌های سواد رسانه‌ای نیز برای آن‌ها در نظر بگیرند"</p>

والدین معتقدند که این نوع آموزش همکاری و راهنمایی والدین در فرایند آموزش و تدریس را می‌طلبد، یکی از اولیا این‌گونه بیان می‌کند که: "ما والدین دانش‌آموزان هرکدام به‌اندازه سواد خود می‌توانیم در درس خواندن دانش‌آموزان نقش بسیاری داشته باشیم بچه‌ها را رها نکنیم آن‌ها را در درس خواندن یاری کنیم و همچنین از نظر روحی فرزندانمان را آماده کنیم که با روحیه آرام و با اعصاب آرام در کلاس حضور یابند و بر روی ساعت خواب آن‌ها و ساعت حضور در کلاسشان نظارت داشته باشیم و زمان خاصی را برای انجام تکالیفشان در نظر بگیریم" آن‌ها حمایت را شامل: رها نکردن فرزندانشان به حال خود، آمادگی روحی فرزندانشان، تلاش برای موفقیت فرزندانشان، تشویق فرزندانشان، دادن بازخورد مثبت به فرزندانشان، راهنمایی فرزندانشان، فراهم آوردن محیطی آرام در منزل، نظارت بر ساعت حضور در کلاس فرزندانشان، نظارت بر ساعت خواب فرزندانشان، در نظر گرفتن زمان خاصی برای انجام تکالیف و ... می‌دانند.

آن‌ها علاوه بر حمایت و همکاری بر این نکته همگی توافق دارند که باید بر کارهای فرزندانشان خویشت نظارت داشته باشند و مراقب اعمال آن‌ها باشند در این راستا یکی از اولیا این‌گونه بیان می‌کند که: "یکی از مهم‌ترین مشغله‌های فکری والدین نسبت به فرزندانشان موفقیت آنان در دوران تحصیل است به همین دلیل با تشویق و ارائه تجارب خود به فرزندانشان آنان را به‌سوی مقاطع بالاتری سوق می‌دهند، آن‌ها را در همه امور راهنمایی می‌کنند و با دادن بازخورد مثبت به بهتر شدن درس آن‌ها کمک می‌کنند و از همه مهم‌تر این که والدین موظف‌اند که محیطی آرام و امن را در خانواده برای فرزندانشان خویشت مهیا کنند تا آنان بتوانند راحت‌تر و بهتر درس بخوانند و به فرزندانشان یاد دهند که هنگام حضور در کلاس به معلمشان احترام بگذارند و با دوستانشان مهربان باشند و همچنین به آن‌ها یادآوری کنند که تقلب نکنند تا این راه و رسم زندگی را در پیش بگیرند که هر چیزی را خودشان به دست بیاورند و همیشه راست‌گو باشند" در متن بالا مواردی از قبیل: تأکید اولیا بر تقلب نکردن فرزندانشان، تأکید اولیا بر صداقت فرزندانشان، تأکید اولیا بر رعایت احترام به معلم، تأکید اولیا بر خوش‌برخورد بودن فرزندانشان، مواظبت از سلامت جسمی فرزندانشان، فراهم‌سازی ملزومات آموزش، تأکید بر انجام تکالیف به‌موقع، فراهم‌سازی محیط امن و آرام و کاهش پارازیت‌های محیطی و ... مشاهده می‌شود که نشان‌دهنده نقش ویژه اولیا در نظارت و مراقبت بر فرزندانشان است.

اولیا علاوه بر اهمیت نقش خود در رابطه با حمایت فرزندانشان، بر لزوم همکاری با معلمان برای گرفتن نتیجه بهتر در آموزش فرزندانشان تأکید می‌کنند. از جمله مواردی که برای همکاری خود با معلمان بیان می‌کنند شامل: شرکت در جلسات اولیا و مربیان، دادن بازخورد به معلمان توسط اولیا، ارتباط اولیا با معلمان، گزارش پیشرفت تحصیلی به معلمان، انجام وظایف محوله معلمان و ... است که این موارد در سخن یکی از اولیای تحت عنوان: "مهم‌ترین توانایی را باسواد بودن والدین می‌دانم که بتوانند با

فرزندانشان درس‌هایی را که معلم می‌دهد کار کنند و در مورد بعدی اینکه توانایی برقراری ارتباط مفید با معلم‌ها داشته باشند که اگر در جایی به مشکل برخوردیم بتوانیم خیلی مؤدبانه با معلم ارتباط بگیریم و مشکل را حل کنیم" بر این اساس و با توجه به نقش ویژه اولیا در آموزش مجازی باید در نظر داشت که اولیا باید توانمندی‌های لازم را برای کمک به فرزندانشان در این نوع آموزش داشته باشند. این توانمندی‌ها می‌تواند مواردی شامل: توانایی کار با موبایل توسط اولیا، آشنایی با نرم‌افزارهای آموزشی و ... باشد و اگر اولیایی هستند که توانمندی لازم را ندارد باید راهکارهایی را برای کسب توانایی‌های لازم برای آن‌ها در نظر گرفت شامل: آموزش فرهنگ استفاده از موبایل برای اولیا، برگزاری کلاس‌های کار با کامپیوتر برای اولیا، برگزاری کلاس‌های کار با نرم‌افزارهای آموزشی برای اولیا، آموزش چگونگی برخورد با فرزندان، آموزش نحوه ایجاد انگیزه در فرزندان، آموزش چگونگی ایجاد اعتمادبه‌نفس در فرزندان و آشنایی با شیوه نظارت بر فرایند تدریس و یادگیری. یکی از مشارکت‌کنندگان این‌گونه بیان می‌کند که: "به نظر من اولیا باید هم سواد و هم فرهنگ استفاده از گوشی موبایل را هنگام آموزش مجازی داشته باشند همچنین باید سواد کافی برای کمک به فرزندانشان را داشته باشند که می‌توان از نظر اینجانب این موارد را از طریق آموزش مجازی ویژه خود اولیا انجام داد که از این طریق اولیا مجبورند خودشان در آموزش‌های مجازی شرکت کنند با گوشی موبایل کار کند و در این مسیر به صورت عملی قرار بگیرد تا بتواند هم فرزندانشان را درک کند هم خودشان آموزش لازم را ببینند"؛ بنابراین حضور در دوره‌های آشنایی با آموزش مجازی، توصیه‌ای است که اولیا در این زمینه داشته‌اند.

شکل ۲. شایستگی‌های موردنیاز والدین در آموزش مجازی مطلوب

بر اساس آنچه که بیان کردیم و همان‌طور که در نمودار فوق نیز مشاهده می‌کنید شایستگی‌های موردنیاز والدین در آموزش مجازی مطلوب از مؤلفه‌های نظارت و مراقبت، همکاری اولیا با معلمان، همکاری و راهنمایی در فرایند آموزش و تدریس، حضور در دوره‌های آشنایی با آموزش مجازی تشکیل می‌شود.

جدول ۳: تجربه مشارکت والدین در آموزش مجازی مطلوب

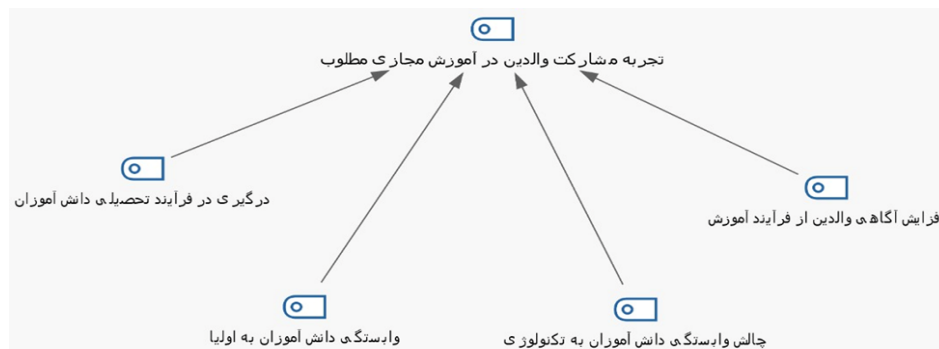
مقوله	مفاهیم	نمونه نقل قول
درگیری در فرایند تحصیلی دانش‌آموزان	بررسی تکالیف دانش‌آموزان، فهم درس و توضیح برای فرزندان، گرفتن فیلم‌ها و عکس‌های درسی توسط اولیا، گرفتن وقت اولیا، نرسیدن اولیا به کارهای شخصی خود، حل کردن تکالیف توسط اولیا، حضور اولیا جهت جدی گرفتن آموزش مجازی، مشارکت در تولید محتوای آموزشی، خوانش متون درسی برای دانش‌آموزان	"بله به نظر من ضروری است که والدین تکالیف فرزندان را بررسی و با تجزیه و تحلیل آن اقدامات لازم را انجام دهند تا دانش‌آموز بتواند به کمک توضیحات و نظارت والدین تکالیف بهتری ارائه دهد. من به نوبه خود به عنوان مادر دانش‌آموز در بعضی از موارد مجبور به حفظ مطالب شده و آن را به صورت کنفرانس برای فرزند خود ارائه می‌دادم تا بهتر آن را بفهمد و فیلم‌هایی که لازم بود در قالب درس قرآن و هر درس دیگری را خودم به عهده می‌گرفتم و فیلم و عکس‌های لازم را می‌گرفتم" "برای اینکه فرزندانمان از درشان جا نمانند مجبور بودیم حتی در صورت داشتن کار زیاد هم در موقع تدریس در کنار فرزندانمان باشیم که وقت زیادی از ما می‌گرفت همچنین هنگام حل تمرین‌ها مدام به ما مراجعه می‌کردند و نسبت به ما خیلی متوقع شده بودند"
وابستگی دانش‌آموزان به اولیا	عدم اعتماد به نفس فرزندان در صورت نبود اولیا، متکی بودن به اولیا، رجوع به والدین برای حل تمرین، توقع بسیار نسبت به والدین، محول کردن سؤالات امتحان به اولیا، عدم انجام تکالیف در صورت نبود اولیا، عدم حضور فعال در کلاس‌ها در صورت نبود اولیا، دخالت بیش از حد اولیا در فرایند آموزش	"همکاری میان فرزندان و والدین باعث تنبلی و کم‌کاری آن‌ها در یادگیری و متکی شدن به همکاری درسی میان والدین شده همچنین باعث پایین آمدن سطح انگیزه آن‌ها در یادگیری شده است به گونه‌ای که باعث شده است آن‌ها مستقل نباشند و برای تمام کارهایشان به ما متکی باشند و اگر ما نظارت نکنیم در کلاس حاضر نشوند و توقع داشته باشند ما به جای آن‌ها درس بخوانیم" "بله حتماً در این دوران باید والدین در کنار فرزندان می‌بودند تا آن‌ها درس را جدی بگیرند و همچنین اگر به مشکل درسی برمی‌خورند از والدین کمک می‌گرفتند؛ اما خوب این شرایط باعث شده که دانش‌آموزان بدون حضور ما در کنارشان اعتماد به نفس پاسخگویی به سؤالات را نداشته باشند"
چالش وابستگی دانش‌آموزان به تکنولوژی	هدر رفت زمان در سایت‌های مختلف، وابستگی دانش‌آموزان به موبایل، بازی کردن با موبایل، چت کردن به بهانه درس، گذراندن وقت در فضای مجازی، الگوگیری بیشتر دانش‌آموزان از شخصیت‌های مجازی	"بله صددرصد چون اگر والدین مشارکت نداشته باشند ممکن است فرزندان به جای درس خواندن به سایت‌های مختلف رفته و وقت خود را هدر دهند حتی گاهی می‌بینم که نام افراد مجازی را می‌آورند که از نظر من افراد مناسبی نیستند و نگران این هستم که این افراد را الگوی خود قرار دهند به طور کلی از این حجم وابستگی به فضای مجازی نگران هستم"
افزایش آگاهی والدین از فرایند آموزش	درک بهتر کار معلمان، سخت بودن کنترل چندین دانش‌آموز، شناخت چالش‌ها و تنش‌های معلمان در مدارس، شناخت نقاط قوت و ضعف دانش‌آموزان، آشنایی با محتوای درس در مدارس و شناخت روش‌ها و فنون تدریس	"می‌توانم بگویم که معلمان بزرگ و زحمتکش مسئولیت بسیار بزرگی را قبول می‌کنند؛ زیرا در این مدت که با بیماری کرونا مواجه بودیم و در منزل خود با فضای مجازی مجبور به ادامه تحصیل فرزندان و کمک به آن‌ها می‌دهیم معلمان محترم را بیشتر درک کردم؛ چون واقعاً کنترل هم‌زمان چندین دانش‌آموز واقعاً سخت است. اگر آموزش مجازی نبود در دوران کرونا بزرگ‌ترین لطمه به سیستم آموزش کشور وارد می‌شد و میلیون‌ها دانش‌آموز و دانشجو با بزرگ‌ترین مشکل روبرو می‌شدند؛ اما مشکل اصلی این دوران این است که دانش‌آموزان خیلی به موبایل وابسته شده‌اند"

اولیا هنگامی که از تجارب خود در این ایام سخن می‌گویند از درگیری در فرایند تحصیلی فرزندانشان شکایت می‌کنند یکی از اولیا این‌گونه بیان می‌کند که: "برای اینکه فرزندانمان از درسشان جا نمانند مجبور بودیم حتی در صورت داشتن کار زیاد هم در موقع تدریس در کنار فرزندانمان باشیم که وقت زیادی از ما می‌گرفت همچنین هنگام حل تمرین‌ها مدام به ما مراجعه می‌کردند و نسبت به ما خیلی متوقع شده بودند" درگیری اولیا ناشی از بررسی تکالیف دانش‌آموزان، فهم دروس و توضیح برای فرزندان، گرفتن فیلم‌ها و عکس‌های درسی توسط اولیا، حل کردن تکالیف توسط اولیا، حضور اولیا جهت جدی گرفتن آموزش مجازی، مشارکت در تولید محتوای آموزشی، خوانش متون درسی برای دانش‌آموزان، نرسیدن اولیا به کارهای شخصی خود و در نهایت گرفتن وقت اولیا بود.

از دیگر مواردی که اولیا را از این نوع آموزش دل‌زده کرده بود وابستگی دانش‌آموزان به اولیا بود به‌صورتی که یکی از اولیا بیان می‌کند که: "همکاری میان فرزندان و والدین باعث تنبلی و کم‌کاری آن‌ها در یادگیری و متکی شدن به همکاری درسی میان والدین شده همچنین باعث پایین آمدن سطح انگیزه آن‌ها در یادگیری شده است به‌گونه‌ای که باعث شده است آن‌ها مستقل نباشند و برای تمام کارهایشان به ما متکی باشند و اگر ما نظارت نکنیم در کلاس حاضر نشوند و توقع داشته باشند ما به‌جای آن‌ها درس بخوانیم" آن‌ها ادعا می‌کنند که اگر در کنار فرزندانشان حضور نداشته باشند آن‌ها اعتماد به نفس ندارند، به اولیا متکی هستند، برای حل تمرین به والدین رجوع می‌کنند، توقع بسیار نسبت به والدین دارند، سؤالات امتحان را به اولیا محول می‌کنند، در صورت نبود اولیا تکالیف را انجام نمی‌دهند، در صورت نبود اولیا دانش‌آموزان حضور فعالی در کلاس ندارند و در نهایت از نظر آن‌ها دخالت بیش از حد اولیا در فرایند آموزش باعث وابستگی دانش‌آموزان به آن‌ها شده است. یکی از مشارکت‌کنندگان این‌گونه شرح می‌دهد که: "همکاری میان فرزندان و والدین باعث تنبلی و کم‌کاری آن‌ها در یادگیری و متکی شدن به همکاری درسی میان والدین شده همچنین باعث پایین آمدن سطح انگیزه آن‌ها در یادگیری شده است به‌گونه‌ای که باعث شده است آن‌ها مستقل نباشند و برای تمام کارهایشان به ما متکی باشند و اگر ما نظارت نکنیم در کلاس حاضر نشوند و توقع داشته باشند ما به‌جای آن‌ها درس بخوانیم." اولیا این وابستگی را علاوه بر خودشان در تکنولوژی هم می‌بینند و نسبت به مواردی از این قبیل: هدر رفت زمان در سایت‌های مختلف، وابستگی دانش‌آموزان به موبایل، بازی کردن با موبایل، چت کردن به بهانه درس، گذراندن وقت در فضای مجازی، الگوگیری بیشتر دانش‌آموزان از شخصیت‌های مجازی و ... شکایت دارند. برخی از این موارد را می‌توان در سخن یکی از مشارکت‌کنندگان مشاهده شد به این صورت که او بیان می‌کند: "بله صددرصد چون اگر والدین مشارکت نداشته باشند ممکن است فرزندان به‌جای درس خواندن به سایت‌های

مختلف رفته و وقت خود را هدر دهند حتی گاهی می بینیم که نام افراد مجازی را می آورند که از نظر من افراد مناسبی نیستند و نگران این هستم که این افراد را الگوی خود قرار دهند به طور کلی از این حجم وابستگی به فضای مجازی نگران هستم" همان طور که می بینید اولیا از وابستگی دانش آموز به تکنولوژی هراس دارند و در پی راههایی برای کنترل آن هستند.

آنچه که در تجارب اولیا در این ایام جالب توجه است این است که اولیا با افزایش آگاهی از فرایند آموزش قردان زحمات معلمین شده و درک بهتری از کار معلمان پیدا کرده اند یکی از مشارکت کنندگان این گونه بیان می کند که: "می توانم بگویم که معلمین بزرگ و زحمتکش مسئولیت بسیار بزرگی را قبول می کنند؛ زیرا در این مدت که با بیماری کرونا مواجه بودیم و در منزل خود با فضای مجازی مجبور به ادامه تحصیل فرزندان و کمک به آنها می دهیم معلمین محترم را بیشتر درک کردم؛ چون واقعاً کنترل هم زمان چندین دانش آموز واقعاً سخت است. اگر آموزش مجازی نبود در دوران کرونا بزرگ ترین لطمه به سیستم آموزش کشور وارد می شد و میلیون ها دانش آموز و دانشجو با بزرگ ترین مشکل روبرو می شدند؛ اما مشکل اصلی این دوران این است که دانش آموزان خیلی به موبایل وابسته شده اند" در کلام این مشارکت کننده مشخص است که اولیا در این ایام متوجه سخت بودن کنترل چندین دانش آموز شده اند، چالش ها و تنش های معلمان در مدارس را بهتر شناخته اند، همچنین با نقاط قوت و ضعف دانش آموزان، با محتوای دروس در مدارس و روش ها و فنون تدریس آشنا شده اند که همه این ها باعث افزایش آگاهی از فرایند آموزش و قردانی از معلمان می شود.

شکل ۳. تجربه مشارکت والدین در آموزش مجازی مطلوب

در نمودار فوق نیز قابل مشاهده است تجربه مشارکت والدین در آموزش مجازی مطلوب شامل چهار مؤلفه تحت عناوین افزایش آگاهی والدین از فرایند آموزش، چالش وابستگی دانش آموزان به تکنولوژی، وابستگی دانش آموزان به اولیا و درگیری در فرایند تحصیلی دانش آموزان است.

جدول ۴: مشکلات و عواقب عدم توانایی والدین در آموزش مجازی مطلوب

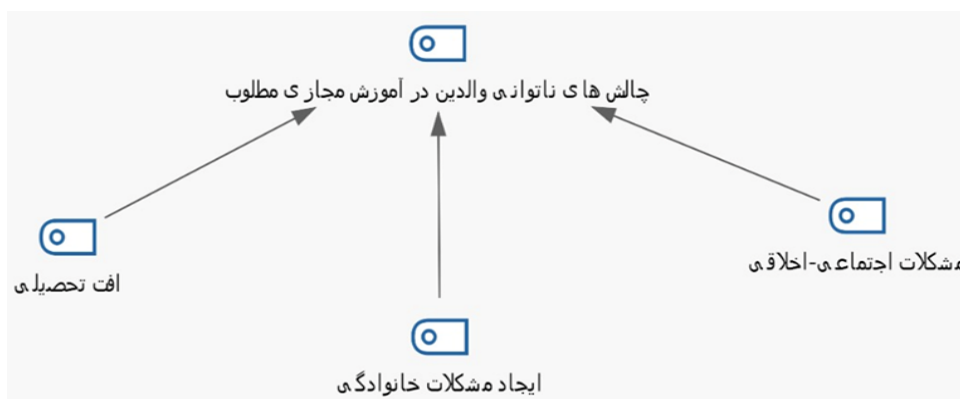
مقوله	مفاهیم	نمونه نقل قول
مشکلات اجتماعی - اخلاقی	سوءاستفاده از ناآگاهی اولیا، مراجعه به سایت‌های غیراخلاقی، آشنایی با دوستان ناباب، به وجود آمدن مشکلات اخلاقی، استفاده غیراخلاقی از موبایل، ایجاد گروه‌های نامطلوب در فضای مجازی، پیوستن دانش‌آموزان به گروه‌های نامطلوب، رواج دروغ‌گویی و عادات نامطلوب، روی آوردن دانش‌آموزان به تقلب، محروم شدن دانش‌آموزان از تعاملات اجتماعی و دوری دانش‌آموزان از جمع و تعاملات اجتماعی	"ممکن است دانش‌آموزان چون از دوستان خود دور هستند به خاطر اینکه خود را سرگرم کنند وارد سایت‌های غیراخلاقی شوند و یا وارد گروه‌های دوستی مجازی نامناسبی شوند و چون می‌دانند خانواده‌ها مخالفانند به آن‌ها دروغ بگویند و ادعا کنند که در حال درس خواندن هستند درحالی‌که ممکن است این پنهان‌کاری و این روابط مشکلات جبران‌ناپذیری برای آن‌ها به وجود بیاید" "اگر پدر و مادر با شیوه آموزش مجازی آشنا نشوند و آگاه نباشند چه بسا دانش‌آموز به بهانه کلاس‌های مجازی به دیگر شبکه‌های مجازی بروند و با دوستان ناباب آشنا شوند و با مشکلات اخلاقی زیادی روبرو شوند که باعث ایجاد تنش در خانواده شود" "در راهنمایی و توجهی مطلب برای فرزندان‌شان به مشکل بر خواهند خورد و از طرفی هم عدم درک صحیح آن‌ها از درس خواندن به صورت مجازی ممکن است باعث استفاده بی‌رویه دانش‌آموزان از فضای مجازی به بهانه درس خواندن شود و به والدین ناآگاه خود بگویند که در حال درس خواندن هستیم و از ناآگاهی آن‌ها سوءاستفاده کنند"
افت تحصیلی	بی‌انگیزگی و رها کردن تحصیل، جاماندن از درس، عدم حضور منبعی آگاه در منزل، غایب شدن دانش‌آموز، ایجاد حس تنهایی در دانش‌آموزان، ترس از حضور در کلاس، ممانعت اولیا برای حضور دانش‌آموز در کلاس، فاصله گرفتن دانش‌آموز از درس، جدی نگرفتن آموزش مجازی	"مشکلاتی که من داشتم برای آن‌ها پیش می‌آید نه می‌توانستم در آموزش به او کمک کنم و نه بلد بودم هنگام ارسال تکالیفی که باید از او فیلم می‌گرفتم یا فایل صوتی می‌فرستادم به او کمک کنم؛ چون خودم کار با گوشی را بلد نبودم پس فرزندم تنها بود و از کلاس درس می‌ترسید خیلی استرس داشت وقتی که معلم از او فیلم یا فایل صوتی می‌خواست درحالی‌که دانش‌آموزانی که مادرانشان سواد داشتند چنین مشکلاتی را نداشتند همین موارد باعث می‌شد عصبی بشوم و گاهی نگذارم در کلاس‌ها شرکت کند" "چنانچه والدین توانایی‌های و شایستگی‌های لازم را نداشته باشند بدون شک دانش‌آموزان از لحاظ تحصیل صدمه می‌بینند و چون هیچ منبع آگاهی در منزل هنگام تدریس معلم نمی‌بینند و ممکن است در کلاس درس حاضر نشوند و پدر و مادر خود را سرزنش کنند و با آن‌ها دچار اختلاف شوند"
ایجاد مشکلات خانوادگی	دعوا با اولیا جهت خرید موبایل، ایجاد تنش در خانواده، عصبی شدن اولیا، مشاجره در خانواده‌ها، درگیر کردن دانش‌آموزان با کارهای غیردرسی، ناتوانی والدین در همکاری دروس عملی، انتظار بی‌جا از دانش‌آموزان در منزل، بی‌توجهی به توصیه‌ها و برنامه‌های معلمان، عدم درک دانش‌آموزان، وارد کردن فشار و استرس به دانش‌آموزان، مقاومت در برابر نیازها و خواسته‌های دانش‌آموزان و ضعف دانش‌آموزان در دروس پایه	"چون معمولاً در چنین خانواده‌هایی که فرهنگ استفاده از موبایل و حضور در فضای مجازی جا نیفتاده است ممکن است هنگام استفاده از موبایل بین اولیا و دانش‌آموزان اختلاف‌هایی به وجود بیاید و یا اینکه اولیا برای خریدن موبایل و در دسترس دانش‌آموزان قرار دادن به مشکل برنخورند و همین موارد باعث ایجاد تنش و مشاجره در خانواده‌ها شود" "رابطه من با فرزندم در این دوران خیلی بد بود از طرفی مقابلش خجالت می‌کشیدم که بلد نیستم به او کمک کنم و از طرف دیگر همیشه سرش داد می‌زد؛ چون از من سؤال می‌کرد و بلد نبودم جواب بدهم و فرزندم استرس زیادی داشت و گریه می‌کرد و من همیشه از اطرافیانم کمک می‌گرفتم تا فرزندم در امتحان‌ها به مشکلی برنخورد"

همان‌طور که گفته شد اولیا باید دارای قابلیت‌ها و توانمندی‌هایی باشند آن‌ها اعتقاد دارند که اگر به قابلیت‌ها و توانایی‌های گفته شده نائل نشوند مشکلات و عواقب جبران‌ناپذیری در پی خواهد داشت، از جمله مشکلاتی که اولیا به آن اشاره می‌کنند مشکلات اجتماعی - اخلاقی است؛ زیرا دانش‌آموزان ممکن است از ناآگاهی اولیا سوءاستفاده کنند و استفاده‌های غیراخلاقی از موبایل داشته باشند و به سایت‌های غیراخلاقی مراجعه کنند و با دوستان ناباب آشنا شوند و در فضای مجازی گروه‌های نامطلوبی ایجاد کنند و یا به اولیای خود دروغ بگویند و به‌جای تعامل و حضور در جمع به گروه‌های نامطلوب مجازی بپیوندند که این‌ها همگی عدم امنیت اخلاقی و اجتماعی زیادی را به دنبال دارد. یکی از اولیا در این باره این‌گونه اظهار نظر می‌کند که: "ممکن است دانش‌آموزان چون از دوستان خود دور هستند به خاطر اینکه خود را سرگرم کنند وارد سایت‌های غیراخلاقی شوند و یا وارد گروه‌های دوستی مجازی نامناسبی شوند و چون می‌دانند خانواده‌ها مخالف‌اند به آن‌ها دروغ بگویند و ادعا کنند که در حال درس خواندن هستند درحالی‌که ممکن است این پنهان‌کاری و این روابط مشکلات جبران‌ناپذیری برای آن‌ها به وجود بیاید".

از مشکلات دیگری که اولیا به آن اشاره کردند این است که اولیا در این ایام با چالش‌هایی از این قبیل مواجه شدند: دعوا فرزندان با اولیا جهت خرید موبایل، ایجاد تنش در خانواده، عصبی شدن اولیا، مشاجره در خانواده‌ها، درگیر کردن دانش‌آموزان با کارهای غیردرسی، ناتوانی والدین در همکاری دروس عملی و ... همچنین خود از هر اقرار می‌کنند که گاهی چون فرزندان در خانه بودند انتظار بی‌جا از آن‌ها داشته‌اند، به توصیه‌ها و برنامه‌های معلمان بی‌توجه بوده‌اند، دانش‌آموزان را درک نمی‌کردند، به دانش‌آموزان فشار و استرس وارد می‌کردند و در برابر نیازها و خواسته‌های دانش‌آموزان مقاومت می‌کردند که در این مورد یکی از اولیا این‌گونه شرح می‌دهد که: "چون معمولاً در چنین خانواده‌هایی که فرهنگ استفاده از موبایل و حضور در فضای مجازی جا نیفتاده است ممکن است هنگام استفاده از موبایل بین اولیا و دانش‌آموزان اختلاف‌هایی به وجود بیاید و یا اینکه اولیا برای خریدن موبایل و در دسترس دانش‌آموزان قرار دادن به مشکل برخوردند و همین موارد باعث ایجاد تنش و مشاجره در خانواده‌ها شود".

همان‌طور که بیان شد این موارد همگی باعث ایجاد مشکلات خانوادگی می‌شود. تمام این موارد دست‌به‌دست هم می‌دهد تا مشکل جبران‌ناپذیر دیگری رخ دهد و دانش‌آموز دچار افت تحصیلی شود. در این راستا یکی از اولیا این‌گونه بیان می‌کند که: "مشکلاتی که من داشتم برای آن‌ها پیش می‌آید نه می‌توانستم در آموزش به او کمک کنم و نه بلد بودم هنگام ارسال تکالیفی که باید از او فیلم می‌گرفتم یا فایل صوتی می‌فرستادم به او کمک کنم؛ چون خودم کار با گوشی را بلد نبودم پس فرزندم تنها بود و از کلاس درس می‌ترسید خیلی استرس داشت وقتی که معلم از او فیلم یا فایل صوتی می‌خواست درحالی‌که دانش‌آموزانی که مادرانشان سواد داشتند چنین مشکلاتی را نداشتند همین موارد باعث می‌شد عصبی بشوم و گاهی نگذارم در

کلاس‌ها شرکت کند؛ بنابراین از نظر اولیا بی‌انگیزگی و رها کردن تحصیل، جاماندن از درس، عدم حضور منبعی آگاه در منزل، غایب شدن دانش‌آموز، ایجاد حس تنهایی در دانش‌آموزان، ترس از حضور در کلاس، ممانعت اولیا برای حضور دانش‌آموز در کلاس، فاصله گرفتن دانش‌آموز از درس، جدی نگرفتن آموزش مجازی و ... همگی مواردی بودند که باعث ایجاد افت تحصیلی در دانش‌آموزان می‌شدند.

شکل ۴. چالش‌های ناتوانی والدین در آموزش مجازی مطلوب

طبق آنچه که در نمودار فوق نیز مشاهده می‌نمایید چالش‌های ناتوانی والدین در آموزش مجازی مطلوب مؤلفه‌های مشکلات اجتماعی - اخلاقی، ایجاد مشکلات خانوادگی و افت تحصیلی را شامل می‌شود که به‌طور مفصل به توضیح آن‌ها پرداختیم.

بحث و نتیجه‌گیری

همان‌طور که در فرایند پژوهش ملاحظه گردید آموزش مجازی نوعی از آموزش است که با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات در امر آموزش با ترکیبی از محتوای دیجیتالی، بستر ارتباطی مطمئن و کارآمدی را فراهم می‌کند که آموزش پژوهان بتوانند در هر زمان و مکانی که مایل‌اند از این بسته آموزشی نوآورانه و خلاق برای آموزش خود بهره ببرند. تعاریف متعددی از آموزش مجازی در پژوهش مرور و به بحث گذاشته شد. محقق پس از بررسی و تحلیل عمیق داده‌های مورد بررسی، به بسیاری از این موارد دست‌یافت. در رابطه با تعاریفی که اولیا از آموزش مجازی ارائه دادند آموزش مجازی آموزش توسط چند رسانه‌ای‌ها است اجرای صحیح آن مستلزم دسترسی به اینترنت و تجهیزات الکترونیکی موردنیاز است. همچنین آن‌ها آموزش مجازی را آموزشی بیان کردند که قابل فراگیری در هر زمان و مکانی است و دانش‌آموزان می‌توانند بدون محدودیت زمانی و مکانی آموزش ببینند و با ذخیره کردن فیلم‌ها و پخش مجدد آن‌ها در صورت نیاز در امر یادگیری خود کوشا باشند

که تعریف آن‌ها با تعاریف (Motagian & Weis Kerami, 2013) مشابهت دارد؛ زیرا آن‌ها نیز معتقدند آموزش‌های مبتنی بر وب با ارائه محتوای جذاب، درگیر نمودن یادگیرنده در فرایند یاددهی - یادگیری و نیز فراهم نمودن آموزش از راه دور امکان یادگیری در هر زمینه و در هر مکان برای دانش‌آموزان فراهم می‌سازد.

در رابطه با **ویژگی‌های** این نوع آموزش نتایج پژوهش بر افزایش سواد رسانه‌ای در میان دانش‌آموزان است؛ زیرا به‌وسیله این نوع آموزش دانش‌آموزان به فناوری روی آوردند و اینترنت را مرجعی برای پاسخگویی به سؤالات خود یافتند از دیگر ویژگی‌های این نوع آموزش که آن را برای اولیا به آموزشی به کم‌هزینه و مطمئن تبدیل کرده است مقرون‌به‌صرفه بودن و ایمن بودن آن است که به‌واسطه آن دانش‌آموزان با کمترین هزینه و بیشترین امنیت به تحصیل خود ادامه می‌دهند. اما اگر بخواهیم از معایب ذکر شده در پژوهش حاضر نام ببریم از عمده‌ترین معایبی که برای آموزش مجازی ذکر شده است این است که این نوع آموزش باعث کاهش انگیزه و مسئولیت‌پذیری تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود؛ چون آن‌ها دیگر در محیط رقابتی نبوده و گاهی اصلاً تلاشی برای کسب نمره بهتر ندارند؛ زیرا شاهد تشویق حضوری معلمان نبوده و برای یادگیری بی‌حوصله هستند. همین موضوع در جوار دوستان نبودن و عدم حضور فیزیکی معلم باعث به وجود آمدن یکی دیگر از معایب عمده این آموزش تحت عنوان نبود تعامل و کاهش ارتباطات اجتماعی می‌شود که برای اولیا بسیار نگران‌کننده است.

با وجود چنین مواردی کاملاً نقش اولیا در اجرای صحیح این آموزش مشخص می‌شود؛ چون اگر اولیا نباشند نه تنها معایب آموزش مجازی تشدید می‌شود؛ بلکه دانش‌آموزان از مزایای این نوع آموزش نیز بی‌بهره می‌مانند. از دلایل اهمیت نقش اولیا می‌توان **توانایی‌ها و قابلیت‌های** آن‌ها مبنی بر همکاری و راهنمایی والدین در فرایند آموزش و تدریس و نظارت و مراقبت از فرزندان اشاره کرد که اگر والدین محیطی آرام و مناسب برای فرزندانشان محیا نکنند و هنگام تدریس معلم بر ساعت ورود و خروج دانش‌آموز به کلاس نظارت نکنند و ... دانش‌آموزان نیز با مشکلاتی از قبیل جدی نگرفتن آموزش مواجه می‌شوند.

در این نوع آموزش نقش والدین برای دانش‌آموزان ابتدایی بسیار پررنگ‌تر و بااهمیت‌تر خواهد بود چرا که کودکان در این مقطع نیازمند همیاری والدین جهت استفاده درست از ابزار مناسب آموزش مجازی دارند و همچنین به علت عدم حضور معلم در کنار دانش‌آموزان نقش نظارتی و حمایتی والدین نیز مورد توجه خواهد بود. در این میان والدین باید به‌عنوان همیار معلم شرایطی را فراهم کنند تا دانش‌آموزان عدم حضور در مدرسه و ارتباط با معلم خود را جبران کنند و به بالا بردن کیفیت یادگیری

فرزند خود کمک کنند؛ زیرا اولیا راه ارتباطی میان دانش‌آموزان و معلمان هستند و همکاری اولیا با معلمان یکی دیگر از توانمندی‌های اولیا است که با توجه به شناختی که از فرزندان خود و سطح یادگیری و تفاوت‌های فردی آن‌ها دارند اطلاعاتی را در اختیار معلم قرار می‌دهند و از طرفی هم می‌توانند بسیار محترمانه به معلم بازخورد بدهند و بر این اساس به شکل‌گیری آموزشی سودمند کمک کنند. در بررسی ادبیات پژوهش نیز همین مسئله قابل‌مشاهده است؛ زیرا در این زمینه (۲۰۱۹) Kong در تحقیقی با عنوان «همکاری بین مدرسه و والدین برای پرورش سواد اطلاعاتی: یادگیری در جامعه اطلاعاتی کامپیوتر و آموزش» به این نتیجه دست یافتند که حمایت والدین به‌عنوان یکی از عوامل تعیین‌کننده در ارتقای کیفیت آموزش مجازی است. با توجه به اینکه دانش‌آموزان در آموزش مجازی بی‌انگیزه و مسئولیت‌ناپذیر هستند و بازخورد مثبت متناسب با موفقیت و پیشرفت تحصیلی دریافت نمی‌کنند نیاز به حمایت بیشتری از طرف والدین دارند؛ بنابراین با توجه به اینکه نقش اولیا بسیار حیاتی است پیشنهاد می‌شود که اولیایی که فاقد توانمندی‌های لازم هستند در دوره‌های آشنایی با آموزش مجازی حضور پیدا کنند تا بتوانند به فرزندان خود کمک کنند که در ارتباط با ادعای اولیا می‌توان به نتایج به‌دست‌آمده در راستای مشارکت والدین در آموزش مجازی اشاره کرد که برابر نتایج، آموزش آنلاین موجب شده است که مشارکت والدین در امر آموزش بیشتر شود و مشارکت والدین نقش مؤثری در پیشرفت تحصیلی کودکان داشته است (Mouratidou & et al, 2020).

همچنین نتایج پژوهش حاضر بر این موضوع تأکید دارد که بر اساس تجارب اولیا این آموزش باعث درگیری بیش از حد اولیا در فرایند تحصیلی دانش‌آموزان شود و وقت زیادی از آن‌ها را به خود اختصاص دهد که همین درگیری اولیا خودش باعث می‌شود که خواه‌ناخواه دانش‌آموزان به اولیا وابسته شوند به‌گونه‌ای که در صورت نبود اولیا، اعتماد به نفس انجام تکالیف را نداشته باشند و از طرفی هم به تکنولوژی وابسته شده‌اند به‌گونه‌ای که زمان زیادی را در فضای مجازی می‌گذرانند و وقت خود را با بازی‌های اینترنتی هدر می‌دهند. همچنین مشارکت‌کنندگان ادعا داشتند که اگر والدین قابلیت و توانایی‌های لازم اعم از سواد علمی و سواد رسانه‌ای و ... را نداشته باشند باعث می‌شود که مشکلات و عواقب جبران‌ناپذیری در زمینه‌های علمی، اخلاقی و خانوادگی به وجود بیاید؛ چون اگر اولیا سواد رسانه‌ای کافی را نداشته باشند ممکن است از ناآگاهی آن‌ها سوءاستفاده شود و فرزندان دچار مشکلات اخلاقی و اجتماعی عدیده‌ای شوند و همچنین اگر اولیا فرهنگ استفاده از موبایل را ندانند و یا امکانات لازم را نداشته باشند ممکن است باعث ایجاد تنش در خانواده شود و مشکلات خانوادگی را با خود به همراه بیاورد و در نهایت نداشتن سواد کافی می‌تواند باعث افت تحصیلی دانش‌آموزان شود.

پیشنهادها

برابر آنچه که گفته شد پیشنهاد می‌شود که برای بهره بردن از آموزش مجازی سعی شود که زیرساخت‌ها و امکانات لازم برای اجرای این نوع آموزش در تمام مناطق فراهم شود تا این آموزش عادلانه و هماهنگ در سراسر کشور اجرا شود، همچنین از آنجایی که توانمندی‌ها و قابلیت‌های اولیا در اجرای این آموزش بسیار تأثیرگذار است پیشنهاد می‌شود که کلاس‌هایی برای سوادآموزی و افزایش سواد رسانه‌ای اولیا تشکیل گردد.

محدودیت‌ها

در پایان لازم به ذکر است که در این پژوهش نیز مانند تمامی پژوهش‌ها با محدودیت‌هایی مواجه شدیم که می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- در فرایند مصاحبه بسیاری از اولیا حاضر به مصاحبه حضوری نبودند و دلیل آن را بیماری کرونا و خطر ابتلا به آن می‌دانستند.

- برخی از مشارکت‌کنندگان نیز گمان می‌کردند که اگر صادقانه جواب دهند ممکن است برای فرزندشان مشکلاتی به وجود بیاید. زمان زیادی صرف شد تا آن‌ها را قانع کنیم که صادقانه جواب دهند.

- به دلیل جدید بودن موضوع پژوهش بسیاری از اولیا تعریف مناسبی درباره آن نداشتند و از پاسخگویی امتناع می‌کردند.

ملاحظات اخلاقی

در جریان اجرای این پژوهش و تهیه مقاله کلیه قوانین کشوری و اصول اخلاق حرفه‌ای مرتبط با موضوع پژوهش از جمله رعایت حقوق آزمودنی‌ها، سازمان‌ها و نهادها و نیز مؤلفین و مصنفین رعایت شده است. پیروی از اصول اخلاق پژوهش در مطالعه حاضر رعایت شده و فرم‌های رضایت‌نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تأمین شد.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است و این مقاله قبلاً در هیچ نشریه‌ای اعم از داخلی یا خارجی چاپ نشده است و صرفاً جهت بررسی و چاپ به فصلنامه تدریس پژوهی ارسال شده است.

References

- AbuMa'ali, Kh. (2020). Psychological educational & consequences of coronary heart disease in students and strategies to deal with it. *Quarterly Journal of Educational Psychology*, Allameh Tabatabai University, 15(56), 153-166. [In Persian].
- Aliari, S., Boroumand, S., & Alikhani, S. (2009). A practical guide to designing a web-based training program. *Journal of the Nursing School of the Army of the Islamic Republic of Iran*, 9(1), 30-37. [In Persian].
- Al Lily, A. E., Ismail, A. F., Abunasser, F. M., & Alqahtani, R. H. A. (2020). Distance education as a response to pandemics: Coronavirus and Arab culture. *Technology in society*, 63, 101317.
- Anas, A. (2020). Perceptions of Saudi students to blended learning environments at the University of Bisha, Saudi Arabia. *Arab World English Journal*, 6, 261-27.
- Cai, R., & Wang, Q. (2020, March 17). A six-step online teaching method based on protocol-guided learning during the COVID-19 epidemic: A case study of the First Middle School Teaching Practice in Changyuan City, Henan Province, China. Henan Province, China. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3555526>.
- Cornock, M. (2020). Scaling up online learning during the coronavirus (Covid-19) pandemic. Retrieved from <https://mattcornock.co.uk/technology-enhanced-learning/scaling-up-online-learning-during-the-coronavirus-covid-19-pandemic/>
- Dung, D. T. H. (2020). The Advantages and Disadvantages of Virtual Learning. *Journal of Research & Method in Education*, 10(3), 45-48.
- Eidi, A., & Delam, H. (2020). Internet addiction is likely to increase in home quarantine caused by coronavirus disease 2019 (COVID 19). *Journal of Health Sciences & Surveillance System*, 8(3), 142-143.
- Feng, Y., Cheng, Y., Wang, G., Xu, X., Han, H., & Wu, R. (2020). Radar Emitter Identification under Transfer Learning and Online Learning. *Information*, 11(1): 15.
- Garfin, D. R., Silver, R. C., & Holman, E. A. (2020). The novel coronavirus (COVID-2019) outbreak: Amplification of public health consequences by media exposure. *Health Psychology: Official Journal of the Division of Health Psychology*, American Psychological Association. Advance online publication.
- Ghazizadeh Fard, Z. (2015). Information and communication technology and the basics of information systems: applications of information and communication technology. The second volume of Imam Hossein University. [In Persian].

Ghorbankhani, M., & Salehi, K. (2016). Representation of Virtual Education Challenges in Iran's Higher Education System: A Phenomenological Study, *Quarterly Journal of Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 7(2), 132-841. [In Persian].

Greer, M., & Pierce, C. (2020). 5 Stepping Stones to Connect the Parent to the Classroom during Non-Traditional In Proceedings of EdMedia + Innovate Learning (pp. 37-41). Online, The Netherlands: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). <https://www.learntechlib.org/primary/p/217281/>.

Groff, J., & Mouza, C. (2008). A Framework for Addressing Challenges to Classroom Technology use. *AACE Journal*, 16(1), 21-46

Haji, Jamal., Mohammadi Mehr, Mozhgan., Mohammad, and Azar, Hadiqeh. (1400). Representing the problems of education in virtual space using Shad program in the strange pandemic period: a phenomenological study, *Quarterly Journal of Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 11(3), 153-174.

Hara, Steven R., & Burke, Daniel. (1998). Parent Involvement: The Key To Improved Student Achievement, Originally published in the *School Community Journal*, 8(2).

Harpaz, G., & Grinshtain, Y. (2020). Parent-Teacher Relations, Parental Self-Efficacy, and Parents' Help-Seeking from Teachers about Children's Learning and Socio-Emotional Problems. *Education and Urban Society*, 52(9), 13971416. <https://doi.org/10.1177/0013124520915597>.

Hosseini, Z. (2019). A house that is more like a school than a school, family magazine, second issue, second period, pp. 4-5. [In Persian].

Hoover-Dempsey, V., & Sandler, M. (1995). Parental involvement in children's education: why does it make a difference. *Teachers college record*, 97(2).

Kong, S. C., & Li, K. M. (2009). Collaboration between school and parents to foster information literacy: Learning in the information society. *Computers & Education*, 52(2), 275-282.

McFarlane, D. A. (2011). Are there differences in the organizational structure and pedagogical approach of virtual and brick-and-mortar schools? *Journal of Multidisciplinary Research*, 3(2), 83-98.

Moghniyan, D., & Banici, P. (2006). New outlooks of virtual education. Tehran: Shahrab, Ayandesazan publication.

Mottaqinia, M., & Viskarmi, H. (2014). Web-based education for students with special needs: concept, issues and design. *Exceptional education*, 4(6): 46-67. [Persian].

Mouratidou, K., Karamavrou, S., Karatza, S., & Schillinger, M. (2020). Aggressive and Socially Insecure Behaviors in Kindergarten and Elementary School Students: A Comparative Study Concerning Gender, Age and Geographical Background of Children in Northern Greece. *Social Psychology of Education*, 23(1): 259-277.

Mousavi, S.M., & Jafari, F. (2020). Virtual Education in the Corona Age, Opportunities and Challenges, First National Conference on Applied Research in Education Processes, Minab. [In Persian].

Nikken, P., & Jansz, J. (2014). Developing Scales to Measure Parental Mediation of Young Children's Internet Use. *Learning, Media and Technology*.

Oriol, X., Miranda, R., Oyanedel, J.C., & Torres, J. (2017). The role of self-control and grit in domains of school success in students of primary and secondary school. *Front. Psychol.* 8, 1716.

Patrikakou, N. (2008). *The Power of Parent Involvement: Evidence, Ideas, and Tools for Student Success*. Center on Innovation & Improvement.

Pfefferle, P. I., Van den Stock, E., & Nauerth, A. (2010). The LEONARDO-DA-VINCI pilot project "e-learning-assistant"-Situation-based learning in nursing education. *Nurse Education Today*, 30(5), 411-419.

Pourshafi, Hadi., & Bagheri, Mozghan. (2019). Examining the experiences of parents involved in children's education. *Journal of New Advances in Psychology, Educational Sciences and Education*, 27(3). [In Persian].

Purnama, S., Ulfah, M., Machali, I., Wibowo, A., & Narmaditya, B. S. (2021). Does digital literacy influence students' online risk? Evidence from Covid-19. *Heliyon*, 7(6), e07406.

Rangiwai, B., & Simati-Kumar, B. (2020). A plan for online teaching and learning for the Master of Applied Indigenous Knowledge (MAIK) programme in Māngere: Responding to COVID-19. *Te Kaharoa*, 15(1), 1-14.

Sharifi, M., & Faqih, A. (2013). E-learning evaluation plan in girls' secondary schools in the second district of Arak in terms of teachers, management and students and ways to improve it. *E-learning evaluation plan in schools*, 4(2), 24-32. [Persian].

Talib, N., & Zia-ur-Rehman, M. (2012). Academic performance and perceived stress among university students. *Educational Research and Reviews*, 7(5), 127-132.

Talidong, K. J. B., & Toquero, C. M. D. (2021). Facing COVID-19 through Emergency Online Education Anchored in Khan's Framework: Case of Philippine Teachers in Xi'an, China. *European Journal of Interactive Multimedia and Education*, 2(1), e02104.

Torabi, F., & Abbasi, M. (2016). "Women's Education, Time Use, and Marriage in Iran." *Asian Population Studies*, 229-250. [In Persian].

Torres-Rodriguez, A., Griffiths, M. D., Carbonell, X., & Obesrt, U. (2018). Internet Gaming Disorder in Adolescence: Psychological Charecteristics of a Clinical Sample. *Journal of Behavioral Addictions*, 7(3), 1-12. DOI:10.1556/2006.7.2018.75.

Vahadani, Mohsen. (2019). Home club, the role of various elements in physical education virtual training. *Roshd Elementary Education Journal*, 24(5). [In Persian].

Walberg, H. J. (1984). "Families as Partners in Educational Productivity," *Phi Delta Kappan*. 65: 400-397.